

ČESKÉ

4/2014

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VĚZEŇSTVÍ

Příslušníkům a zaměstnancům VS ČR se vrátí část snížených příjmů

Ředitelka mezinárodního odboru
trestního MSp
Gabriela Bláhová

str. 2

MECR
se sešel v Kroměříži

str. 7

**Meziresortní
konference**
Akademie VS ČR

str. 15

rozhovor str. 2

reportáž str. 3

krátce str. 5

téma str. 8

resocializace str. 10

vězeňská
služba str. 13

věznice ČR str. 16

historie str. 20

zahraničí str. 24

duchovní služba .. str. 30

Prezident jmenoval Pavla Ondráška do hodnosti brigádního generála

Norské fondy

Označení příslušníků amerických vězeňských služeb

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 4/2014.

Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Titulní foto: Petr Pazdera <http://photo-pazdera.com/>

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2014, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Milé kolegyně a kolegové,

dovolte mi, abych tento úvodník využil k představení mezinárodních vztahů Vězeňské služby ČR. Oblast zahraniční spolupráce v rámci vězeňské služby je pro mnohé vzdáleným pojmem s neurčitou náplní. Jiní, zejména ti, kteří již měli možnost se do některé ze zahraničních věznic podívat, ze zkušenosti vědí, že je to pole plné inspirací, jak svou práci vylepšit a zefektivnit, a mnohé z těchto inspirací zatím čekají na své objevení.

Je potřeba říci, že Vězeňská služba ČR je na mezinárodním poli velmi aktivní. Spolupráce probíhá napříč naší organizací na mnoha úrovních a má mnoho různých forem. Jedná se o vrcholná setkání nejvyšších představitelů, konference, semináře a expertní skupiny odborníků zaměřené na specifická témata, výměnné a studijní stáže organizované přímo vězeňskými službami nebo na základě evropských projektů, ale také o sportovní a služební soutěže a kulturní události. Z každoročního vyhodnocování mezinárodní spolupráce vyplývá, že počet akcí, kterých se zástupci VS ČR účastní stejně jako počet lidí, kteří se do nich zapojují, neustále roste.

Do mezinárodní spolupráce patří také elektronická výměna informací. Ročně reagujeme na desítky různých žádostí ze zahraničí, jejichž součástí jsou různé dotazy a dotazníky. Ty nejlépe vystihují dynamiku rozvoje mezinárodní spolupráce. Za posledních šest let se jejich počet zvýšil sedmkrát! Nedílnou součástí je také komunikace s mezinárodními organizacemi a evropskými institucemi. Z nich pravděpodobně nejvýznamnější je spolupráce s Radou Evropy v oblasti zajištění expertních připomínek k návrhům doporučení Rady ministrů.

S mezinárodní spoluprací je neoddělitelně spjata také jazyková vybavenost. Není absolutní podmínkou, přeshraniční spolupráce se aktivně účastní také mnoho jazykově nevybavených kolegů a kolegyně. Dáte mi ale jistě za pravdu, že znalost jazyka je nespornou výhodou. Naopak neznalost jazyka se občas stává omezením, pro které zastoupení VS ČR na mezinárodním jednání musíme odmítnout.

V úvodu jsem zmínil, že pro některé lidi je mezinárodní spolupráce abstraktním pojmem. Ti se ptají, jaký je její přínos. Odpověď je velmi individuální, protože každý hledáme něco jiného nebo kombinaci všeho v různé míře. Může to být poznání nového, získání zkušenosti, navázání kontaktu, procvičení jazyka nebo také nové přátelství. Na počátku to lze ale jen těžce odhadnout a stejně tak to později změřit jako absolutní hodnotu. V každém případě mezinárodní spolupráce se stále více stává součástí našeho pracovního života.

Přeji vám všem úspěšný vstup do roku 2015, třeba s nádechem internacionality.

kpt. Mgr. Tomáš Olšar,
analytik zahraničních vztahů

Ředitelka mezinárodního odboru trestního MSp **Gabriela Bláhová** říká:

Usilujeme o dokončení smlouvy o vydávání s Kanadou a Austrálií

Rozhovor připravil tiskový odbor Ministerstva spravedlnosti, zkráceno redakcí ČV

Mohla byste představit mezinárodní trestní odbor a uvést, čím se zabývá?

Mezinárodní odbor trestní je součástí sekce mezinárodních vztahů ministerstva spravedlnosti. Plní úlohu ústředního orgánu České republiky pro justiční spolupráci ve věcech trestních, jejíž podstatou je provedení procesního úkonu v trestním řízení na území jiného státu. Dále náš odbor zajišťuje přípravu a sjednávání mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních a sleduje a vyhodnocuje jejich plnění. Také sjednává evropské předpisy v rámci příslušných výborů a pracovních orgánů EU. Mezinárodní odbor trestní také poskytuje soudům metodickou pomoc při vyřizování trestních věcí s cizím prvkem.

Jaká je tedy agenda odboru?

Odbor trestní vyřizuje zejména agendu konkrétních případů mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních a při jejím vyřizování spolupracuje se zastupitelskými úřady ČR v zahraničí i se zastupitelskými úřady a jinými orgány cizích států v ČR. Jedná se o případy extradice, předávání odsouzených osob, předávání trestního řízení, právní pomoc v užším smyslu a podobně. O extradiaci (vydání) jde v případech, kdy pachatel spáchá na území jednoho státu trestný čin, a z území tohoto státu uprchne na území jiného státu, aby se tak vyhnul provedení trestního stíhání či výkonu uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody. Účelem je tedy pachatele dovést k trestní odpovědnosti, a to především ve státě, na jehož území trestný čin spáchal.

Tyto případy bývají někdy zaměřovány s předáváním odsouzených (transferem), tedy s případy, kdy pachatel-cizinec byl v jednom státě odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a má být předán do svého státu domovského, aby trest odnětí svobody vykonal tam, neboť výkon trestu v domovském státě vzhledem k existenci sociálních vazeb může zvýšit možnosti nápravy pachatele a jeho resocializace.

Cílem právní pomoci v užším smyslu je získání důkazu použitelného v trestním řízení – může jít například o výsledky obviněného, svědka nebo poškozeného, doručení rozhodnutí, předvolání apod.

Podstatou předávání trestního řízení je převzetí práva pachatele potrestat a provedení celého trestního řízení ve státě dožádaném s tím, že některé či všechny z úkonů, které byly provedeny orgány dožadujícího státu v trestním řízení před jeho předáním, může stát dožádaný považovat za platné i pro trestní řízení po jeho předání.

Jaké má váš odbor zkušenosti s mezinárodní justiční spoluprací v rámci Evropské unie, se Spojenými státy a s dalšími zeměmi?

Pokud jde o mezinárodní justiční spolupráci v rámci EU, je založena na principu vzájemné důvěry mezi členskými státy. V této oblasti byla přijata řada předpisů EU, které postupně nahradily či nahrazují dosavadní systém spolupráce založený zejména na mezinárodních smlouvách.

Tyto evropské předpisy musely být nejdříve implementovány do příslušných českých předpisů. Mezi nejvýznamnější nástroje patří bezpochyby tzv. evropský zatýkácí rozkaz, který podstatnou měrou zrychlil a zefektivnil proces vydávání pachatelů trestné činnosti k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody v rámci EU. Spolupráci v rámci EU usnadňuje také Evropská justiční síť, což je síť kontaktních bodů na ministerstvech spravedlnosti a justičních orgánech členských států EU, které spolu přímo neformálně komunikují a napomáhají rychlému řešení případů mezinárodní právní pomoci.

Pokud jde o mezinárodní justiční spolupráci se státy mimo EU, spolupráce probíhá v rámci mnohostranných úmluv zejména Rady Evropy, dále OSN, a i některých dalších mezinárodních organizací, na základě dvoustranných smluv. V případě, že Česká republika nemá s daným státem

sjednanou žádnou smlouvu, je možné postupovat i na bezsmluvním základě při zaručení vzájemnosti.

Můžete uvést, kolik případů extradice váš odbor momentálně vyřizuje?

Aktuálně je to 30 případů extradice z České republiky do ciziny a 42 případů extradice z ciziny do České republiky.

Jaké úkoly Váš odbor čekají v nejbližší době?

Naší ambicí je dokončit sjednávání smlouvy o vydávání s Kanadou a Austrálií, smlouvu o předávání odsouzených osob s Vietnamem, dokončit ratifikační proces tří dohod v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech s Hongkongem, Protokolu o změně a doplnění Smlouvy o právní pomoci poskytované justičními orgány se Slovenskem a dále rozšiřovat smluvní základnu pro oblast mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. Také se chceme aktivně účastnit projednávání všech výše uvedených předpisů EU v trestněprávní oblasti.

Můžete uvést, v jaké fázi se nachází sjednávání smluv s Kanadou a Austrálií?

Pokud se jedná o smlouvu o vydávání s Kanadou, tak v současné době je problematika vydávání osob ve vztazích České republiky a Kanady upravena Smlouvou o mezinárodní spolupráci mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o vzájemném vydávání zločinců, podepsanou dne 11. listopadu 1924. Nová smlouva o vydávání nahradí tuto, dá se již říci, zastaralou smlouvu. V současné době jsou dokončovány všechny jazykové verze smlouvy, tj. česká, anglická a francouzská verze, aby mohla být smlouva předložena vládě. Po souhlasu vlády dojde k podpisu smlouvy oběma smluvními stranami. Následně bude smlouva předložena Parlamentu k vyslovení souhlasu s její ratifikací.

Co se týče smlouvy o vydávání s Austrálií, i když se již v roce 2008 podařilo dokončit jednání o textu smlouvy, k podpisu smlouvy dosud nedošlo, jelikož v mezidobí australská strana přijala legislativní změny týkající se vydávání osob a v této souvislosti navrhla úpravu již dohodnutého textu smlouvy. Jednání o úpravě textu nebyla dosud ukončena.

VS ČR

Hana Löffelmannová

fotoreportáž na Dnech NATO

Prezident jmenoval Pavla Ondráška

do hodnosti brigádního generála

Prezident republiky Miloš Zeman jmenoval u příležitosti státního svátku 28. října na návrh ministryně spravedlnosti Heleny Válkové generálního ředitele Vězeňské služby ČR Pavla Ondráška do hodnosti brigádního generála.

Plk. PhDr. Pavel Ondrášek je ve služebním poměru příslušníka Vězeňské služby ČR od roku 1992, přičemž v rámci výkonu služby zastával řadu funkcí a služebních míst, a to včetně ředitele tří typově odlišných věznic. Do funkce generálního ředitele Vězeňské služby ČR byl v dubnu letošního roku jmenován ministryně spravedlnosti.

Ve funkci generálního ředitele provedl Pavel Ondrášek reorganizaci centrálního řídicího orgánu sboru, která zefektivnila řídicí a kontrolní mechanismy. Podařilo se mu zeštíhlit personální obsazení generálního ředitelství, které bude vzhledem k trvale napjaté finanční situaci sboru znamenat do budoucna významné finanční úspory.

„V krátké době po svém nástupu do funkce připravil Pavel Ondrášek základ zásadní reformy českého vězeňství s výhledem do nejbližší budoucnosti. Jejimi hlavními tématy jsou změna metod zacházení s vězni s úmyslem maximálního snížení rizika recidivy a zmíněná efektivita řízení sboru,“ uvedla ministryně spravedlnosti Helena Válková.

Čepičky pro novorozence

V ženské věznici Světlá nad Sázavou zhotovuje několik odsouzených žen čepičky pro nedonošené novorozence. Do charitativní akce, kterou s nemocnicemi U Apolináře v Praze a v Okresní nemocnici v Havlíčkově Brodě domluvil vychovatel odsouzených Lukáš Poul, se dobrovolně zapojila desítky odsouzených. Ochota pomáhat lidem v nouzi spojuje lidi z celého světa, ženy ve výkonu trestu odnětí svobody nevyjímaje. Již v minulosti se zapojily do několika charitativních akcí. Přispívaly na povodňová konta, ručně pletly obvazy pro malomocné v Africe a Indii, šily panenky a hračky pro nemocné děti v nemocnicích. Tentokrát uháčkovaly a ručně ušily čepičky pro nedonošenou miminku v porodnicích obou uve-

dených nemocnic. Projev solidarity vězeňkyň ocenila v dopise i sestra Jana Kaledová z pražské nemocnice U Apolináře. „Ráda bych poděkovala za krásné věci pro naše nejmenší dětičky. Ušité čepičky jsou nezbytnou součástí při upevnění ventilační podpory těch nejmenších a na zahřátí, když opustí inkubátor a jdou vstříc světu. Všem sestřičkám se moc líbí a chválí si je,“ uvedla sestra Kaledová. Dárky prý potěšily nejen zdravotnický personál porodnic, ale i matky novorozenců. „Jste moc šikovné, dnes se už moc lidí této práci nevěnuje. A věřte, že tady u nás se vše využije a hlavně moc to všem pomůže“, napsala za celý zdravotnický kolektiv oddělení nedonošených novorozenců.

eho

Centrální evidence přestupků

Vláda odsouhlasila v říjnu společný návrh ministerstev spravedlnosti a vnitra na zavedení centrální evidence vybraných přestupků. Její absence dosud výrazně ztěžovala sledování a postih méně závažného protiprávního jednání, jako jsou např. drobné krádeže. Evidence by měla být vedena Rejstříkem trestů. Měly by se do ní zapisovat především přestupky proti majetku, veřejnému pořádku a občanskému soužití, za jejichž opakované páchaní budou moci příslušné správní orgány ukládat vyšší pokuty, a některé další přestupky, s jejichž spácháním spojují některé zákony právní důsledky (např. nemožnost vydání zbrojního průkazu, nemožnost vykonávat činnost strážníka apod.).

„Zavedení centrální evidence přestupků považuji za velmi vhodný nástroj, který může odradit pachatele nejenom od opakovaného páchaní méně závažných deliktů, ale i od závažnější trestné činnosti, která mnohdy následuje. Díky evidenci se zvýší povědomí o konkrétních osobách, pro něž je typická recidiva a u nichž je velmi pravděpodobné, že by mohly jinak skončit za mřížemi. Tyto osoby nesmíme sociálně vylučovat, ale naopak systematicky pracovat na jejich resocializaci,“ uvedla k přínosům evidence ministryně spravedlnosti Helena Válková.

Zápisy do evidence by měly provádět správní orgány, které ve věci rozhodly v posledním stupni. Informace z evidence přestupků by neměly být veřejně přístupné, ale měly by být na základě žádosti poskytovány vybraným subjektům uvedeným v zákoně. Počítá se např. s poskytováním těchto údajů správním orgánům pro projednávání přestupků, orgánům činným v trestním řízení, soudům, státním zastupitelstvím, Ministerstvu spravedlnosti pro blíže specifikované účely atd.

Údaje obsažené v evidenci přestupků by se měly vyřazovat z evidence po uplynutí pěti let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku; údaje o pravomocném rozhodnutí o přestupku by se z evidence přestupků měly vyřadit též, bude-li toto rozhodnutí zrušeno rozhodnutím správního orgánu nebo soudů.

mSP

Tomáš Olšar

Česká republika hostila v září jednání Kulatého stolu generálních ředitelů vězeňských služeb zemí střední a východní Evropy (MECR). Kromě České republiky zde měly své zastoupení vězeňské služby Chorvatska, Litvy, Maďarska, Rakouska, Rumunska, Slovenska, Slovinska a Švýcarska. Přítomen byl rovněž zástupce Mezinárodní asociace vězeňských služeb ICPA.

MECR se sešel v Kroměříži

Zástupci členských států se pravidelně scházejí již od roku 2009 vždy v některé z členských zemí. Letos se jednání vrátilo do České republiky. Setkání Kulatého stolu MECR jsou neformální, jejich cílem je otevřeně informovat o aktuálním dění v jednotlivých vězeňských systémech, prodiskutovat problémy, které je tíží, ale také prezentovat úspěchy své práce. Dochází tak k velmi užitečné a inspirativní výměně informací a zkušeností. Kromě obecné problematiky si účastníci k diskusi vybírají také jedno specifické téma. V letošním roce to bylo „Vytváření specifických skupin vězňů a zacházení s vězni s psychickými poruchami“. Setkání se uskutečnilo se ve dnech 23. – 25. září 2014 v prostorách Justiční akademie v Kroměříži. Ve středu 24. září na jednání zavítala také ministryně spravedlnosti Helena Válková a živě se zajímala o situaci ve vězeňských službách partnerských zemí.

Vězni dnes vydělávají o polovinu méně než dřív

Jakub Drápal

Autor studuje na Právnické fakultě UK a věnuje se penologii

Diskuze o platech vězňů jsou často nekonečné a argumenty jdou různými směry. Tento krátký text nemá sloužit k představení názorů, ani v prosazování jednoho z nich. Pro řádnou diskuzi jsou základem fakta, která jsou zde analyzována. Jak se tedy vyvíjelo odměňování vězňů v posledních letech?

Rok	Průměrná vězeňská odměna	Průměrná mzda	Minimální mzda	Vězeňská / průměrná odměna za práci	Vězeňská / minimální odměna za práci
2013	3777	26637	8208,3	14,18	46,01
2012	3560	25101	8000	14,18	44,5
2011	3639	24126	8000	15,08	45,49
2010	3806	23797	8000	15,99	47,58
2009	3615	23344	8000	15,49	45,19
2008	3902	22592	8000	17,27	48,78
2007	3935	20957	8000	18,78	49,19
2006	4190	19546	7762,5	21,44	53,98
2005	4200	18344	7185	22,9	58,46
2004	4181	17466	6700	23,94	62,4
2003	4119	16430	6200	25,07	66,44
2002	4046	15524	5700	26,06	70,98
2001	3935	14378	5000	27,37	78,7
2000	3938	13219	4250	29,79	92,66
1995	2577	8307	2200	31,02	117,1

Zdroje: VSČR, ČSÚ, MPSV

Jaké jsou výsledky? Absolutní čísla toho příliš neřeknou, zajímavá jsou ta relativní. Skutečnost, že nejvyšší průměrná vězeňská odměna byla v roce 2005 a od té doby odměny spíše klesají, zatímco do té doby lehce rostly, není příliš důležitá. Oproti tomu fakt, že v relativních číslech odměna výrazně klesá, je pro diskuzi zásadní. Zatímco v roce 2000 vězeňská odměna činila necelých 30 % průměrné odměny za práci mimo vězení, v roce 2013 to byla méně než polovina, tedy již jen lehce přes 14 %. V roce 1995 byla odměna ve vězení vyšší, než minimální mzda, v roce 2000 byla na necelých 93 %. Propad do roku 2013 byl obdobný – více než o polovinu, na 46 %. Vězni tedy dnes vydělávají o více než polovinu méně, než vydělávali v roce 2000, kdy vešel v účinnost zákon o výkonu trestu odnětí svobody. Data nemohou rozhodnout o tom, že by mzdy měly být zvednuté a postavené minimálně na úroveň odměňo-

vání před patnácti lety. To je převážně politické rozhodnutí, k čemuž mají co říct i odborníci či zastánci lidských práv. Je na místě se bavit, zda je na-

stalý trend správný, či ne, popřípadě zda a jak je v možnostech státu mu čelit.

V zamyšlení se ale má jít dál. Je třeba vzít v potaz to, že mechanismy, které byly nastavené v minulosti, nemusejí nyní řádně fungovat v nových podmínkách. Vězeň, který si dříve naspořil ve výkonu trestu či splatil své dluhy, má dnes tyto možnosti méně než poloviční. Jednání s ním během jeho propuštění, jeho finančních možností krátce po propuštění i nastavení systému dávek by mu mělo být více přístupné. Cenová hladina se zvýšila, obdobně i možnosti nákupů – kdežto možnosti vězňů klesají nejen v relativních, ale i absolutních číslech. Je tedy možná na místě, aby některé služby, které si dříve vězni mohli platit sami, začal financovat stát. V opačném případě se formou opominutí volí, že některé služby vězňům nebudou dostupné – což může být také legitimní řešení, zejména z finančních důvodů. Otázkou je jen účelnost takového jednání ze strany státu.

Vláda se letos v září rozhodla zvýšit platy všech státních zaměstnanců o 3,5 procenta, a to již už od listopadu, nikoli až od příštího roku, jak se původně předpokládalo. Příslušníkům ozbrojených složek včetně policistů, hasičů a pracovníků ve vězeňství se pak platy zvýší ještě jednou, a sice od ledna příštího roku. U nich vláda počítá od příštího roku s takovým zvýšením, že proti nynějšímu stavu budou mít státní zaměstnanci a příslušníci ozbrojených sborů od ledna o pět procent více. Příslušníci ozbrojených sborů a další státní zaměstnanci přišli o deset procent svých příjmů v roce 2011, kdy tehdejší vláda Petra Nečase zavedla ekonomické restrikce. Úsporné opatření mělo být dvouleté. Vydrželo až do letoška.

Příslušníkům a zaměstnancům VS ČR se vrátí část snížených příjmů

Robert Blanda
Tomáš Olšar

„Příslušníci dostali od listopadu navýšení tři a půl procenta a od ledna to bude další jeden a půl procenta, civilním zaměstnancům bude od listopadu příjem navýšen až o tři tarifní třídy, a ty budou ještě navýšeny o tři a půl procenta. Ve výsledku, to pro zaměstnance znamená nárůst o něco více než pět procent. Je to ale realizováno pouze listopadovým navýšením, a od ledna už žádné další nebude,“ uvedl ekonomický náměstek generálního ředitele Ivo Gottwald. Podobným způsobem realizovaly rozhodnutí vlády i další ozbrojené sbory, například policisté nebo celníci. „Od listopadu jsme navýšili platy o 3,5 % příslušníkům celní správy a s dalším navýšením se počítá od ledna, kdy to bude, jako ve vězeňské službě, zvýšení v tabulkách o 1,5 %. V říjnu tedy dostali celníci první nové platové výměry a v prosinci dostanou druhé. Pro sbor pak byly navýšeny rozpočtové prostředky na platy,“ uvedl mluvčí celní správy Jiří Barták.

Jak je tomu v zahraničí

Ve většině vězeňských služeb, na které se redakce Českého vězeňství obrátila, je situace obdobná jako v České republice. Výše platů pracovníků služeb je určována příslušnými legislativními předpisy a velmi často průběžně valorizována. Například v Dolním Sasku se platy ve vězeňství průběžně navyšují, a to podle aktuálních ekonomických podmínek země. Pravidelný každoroční růst platů potvrdila i rakouská vězeňská služba. Platy tu rostou každý rok průměrně o jeden a půl procenta, pouze v loňském roce se platy nenavýšovaly, rok před tím se ale zvýšily o 3,2 procenta, letos pak o 2,2 procenta. Situace je o něco horší například na Slovensku. „Sboru vězeňské a justiční stráže se za posledních pět let prakticky nedařilo zvyšovat průměrný služební příjem příslušníků sboru v rámci jeho tarifních složek, v pří-

padě zaměstnanců, jejichž průměrné příjmy jsou výrazně nižší, než platy příslušníků se platy během posledních pěti let nezvýšily prakticky vůbec,“ uvedla slovenská vězeňská služba. Také v Polsku je v období posledních let nárůst služebních příjmů příslušníků a platů civilních zaměstnanců jen zcela nepatrný; příjmy uniformované personálu jsou zde nicméně vyšší než činí průměr platů ve veřejné sféře.

Podobnou cestou jako v Česku se rozhodli vydat i ve Slovinsku. Také zde byla v roce 2011 přijata restriktivní opatření, která znamenala snížení platů pracovníků veřejného sektoru, ovšem zdaleka ne v rozsahu jako v ČR. „Průměrný plat vězeňského personálu poklesl během posledních pěti

let asi o osm a půl procenta,“ uvádí mluvčí slovinské vězeňské služby. Ještě hůře na tom byli zaměstnanci celého veřejného sektoru v Rumunsku, včetně pracovníků ve vězeňství, kterým v roce 2010 poklesly reálné příjmy vinou rozpočtových reforem až o 25 procent. V dalších letech byly ovšem tyto ztráty kompenzovány, a v letošním roce se již platy vrátily na úroveň před rokem 2010.

Příznivá situace je naproti tomu například v Moldavsku. „Od roku 2009 vzrostly průměrné platy jak uniformovaných, tak neuniformovaných pracovníků vězeňské služby asi o 42 procent a jsou nyní asi o sedm a půl procenta vyšší než jsou průměrné platy ve veřejné sféře,“ uvedla moldavská vězeňská služba.

Bez ní to nejde ...

Jan Matoušek

Poznámka na stále aktuální téma

Problémy uváděné v této poznámce jsou spojeny se životem vězně-klienta mimo zařízení Vězeňské služby ČR. Naději lze spatřovat v tom, že problémy se kvalifikovaně řeší v krátké době poté, co vznikly a dále pak, že do jejich řešení jsou kromě kompetentních institucí zapojeni i samotní klienti. Jak je uvedeno v titulku: Bez ní to skutečně nejde... Myšlena je samozřejmě spolupráce sociálních pracovníků a to jak ve věznici, tak i v místě trvalého pobytu. Obě skupiny sociálních pracovníků se podílejí na řešení problémů lidí, se kterými přicházejí pracovně do kontaktu.

Problémy jsou když...

Problémy klientů, které se týkají prostředí mimo věznici, lze orientačně rozdělit do dvou skupin. Za prvé jsou to problémy, které vznikly již před nástupem klienta do VTOS, případně před nástupem klienta do vazby, pracovně jsou nazvány problémy vnesené. Za druhé je možno uvést problémy, které vznikly až po nástupu klienta do VTOS, nebo do vazby, ty budou pracovně nazývány jako problémy vzniklé. Je těžké určit, zda klientovi ve věznici způsobuje větší strádání první nebo druhá skupina problémů. Jedná se o velmi individualizovanou záležitost. Pro ilustraci uvádíme příklady z obou skupin, tak jak se s nimi, spolu se sociálními pracovníky vězeňské služby, setkáváme. Jména a iniciály klientů i časové údaje jsou změněné.

Problémy vnesené

S těmito problémy klient již vstupuje do věznice a mnohdy ho netížily tak významně jako právě v tomto okamžiku. V řadě případů až uvalením vazby nabývá problém neexistence nějakého bydliště (nezaměřovat s místem trvalého pobytu) zcela jiných rozměrů a může se sám stát i důvodem k uvalení této vazby. Problém nezajištěného bydlení je také důležitým činitelem při přípravě žádosti o podmíněné propuštění z trestu odnětí svobody podle zákona. Za současné bytové situace by bylo možné označit tento problém za neřešitelný. Šťastnější klient má někoho ze širší rodiny, kdo mu bydlení umožní, byť třeba jen fiktivně. Je také možné, aby se klient obrátil se žádostí o pomoc na některou charitativní instituci a s ní se dohodl. Pokud se klient svěří s tímto, stejně jako s dalšími problémy sociálnímu pracovníkovi Vězeňské služby, ten zpravidla kontaktuje sociálního kurátora a oba se společně s klientem snaží najít řešení. Záleží také na způsobu, kterým klient o stálé bydliště přišel. Stává se, že klient pozbyl

svoje bydliště při právně nedokonalé ošetřené restituci majetku. Kdy se často zapomínalo na věcné břemeno, které tvořil na majetku klient, neboť ten nebyl v daném čase fyzicky přítomen v místě trvalého pobytu. V takovýchto případech klientům většinou doporučujeme, aby se o pomoc obraceli na obec a oslovili starostu. Řešení tohoto problému není lehké a je hlavně časově náročné, proto čím dříve se k řešení přistoupí, tím lepší jsou vyhlídky na dosažení alespoň dílčích úspěchů. Je samozřejmě řada dalších problémů, se kterými klient přichází do věznice, ale problém bydlení bývá jeden z nejtěžších a i nejtěžších.

Problémy vzniklé

Nejčastějšími problémy v této skupině jsou otázky vztahové a s těmi spojené otázky komunikační. Odloučení od nejbližších, rodiny a partnerů, zcela zákonitě vytváří tlak Strachů a obav v případě, že je nějakým způsobem zpomalen nebo něčím pozdržen oboustranný tok informací. Tento tlak je kromě jiného způsoben rozdílným vnímáním času uvnitř a vně věznice. Zatímco venku je jedinec každodenně vystaven náporu informací a podnětů, množství různých neodkladných nutností a potřeb variabilních reakcí na stále se měnící situaci, uvnitř plyne čas odlišně. Denní řád je daný a je nutné ho dodržovat. Informace jsou zprostředkovány a mnohdy mohou budit dojem, že se ani klienta netýkají, neboť přicházejí z jakoby jiného světa. I tady je jedinec zřejmě vystaven různým tlakům, které však bývají dílem vězeňské subkultury. Tak často popisují situaci ve vězení klienti po návratu z výkonu trestu.

Hlad po kontaktu není nutně svázán pouze s osobami uvnitř. V určité době se kurátorům svěčila matka Emily S.: „Já se jí snažím psát každý den a mám strach, abych na něco nezapomněla. Emilka nám, ale již třetí týden nenapsala. Mám strach, jestli není nemocná.“ Při návštěvě Emily

ve vazbě (byla stíhána pro rozsáhlou majetkovou trestnou činnost a několik měsíců před vzetím do vazby o ní rodina nevěděla) řekla Emila kurátorovi: „Co jim mám psát? Že jsme měli včera k obědu kolínka a tak dneska budou k večeři a zítra budou zase k obědu? Přece jim nebudu psát, že je to tu prima!? Stejně budou zase studený a možná místo nich bude rýže.“

Nakonec Emila mamince napsala, ale byl to výsledek usilovného snažení kurátora a hlavně sociální pracovnice a pedagoga ve věznici. Těžko říci, jestli Emila psala o rýži či o kolínech, jistě je pouze to, že vztahy v rodině se pozvolna začaly měnit k lepšímu a od soudu, který propustil Emilu z vazby, odcházela Emila společně s matkou.

Pravdou je, že častější je zájem zevnitř o dění venku. Otec, který je ve VTOS pro zanedbání povinné výživy, má zájem o to, co jeho dítě nebo děti dělají a zda mají zajištěny veškeré potřeby. Taková situace má nádech až jakéhosi tragikomična, ale protože nelze vyloučit, že jde o první krok směřující k pozitivní změně je snahou kurátora zajistit pro klienta veškeré dostupné informace. Důležitou roli opět sehrává sociální pracovník ve věznici, který zprostředkuje předání dotazu kurátorovi a často i předání odpovědi klientovi. Navíc jsou v takových případech prioritně sledovány zájmy dětí, a tak je mnohdy více času věnováno konzultacím vhodnosti a rozsahu poskytovaných zpráv, než jejich obstarávání. Děti jsou velkým a samostatným problémem a je třeba je zmínit.

Někdy se zadaří a někdy ne

Pan Q. je otcem tří dětí a ve výkonu trestu odnětí svobody byl, jak on sám řekl: „...za jemnou salonní práci...“, přeloženo: za podvod. Protože matka dětí se věnuje pochozímu poskytování sexuálních služeb při jedné dopravní komunikaci, bylo nutné všechny tři děti v okamžiku zatčení otce umístit do dětského domova, neboť nebyl nikdo, kdo by se o děti postaral. Přitom lze konstatovat, že péče otce o všechny tři děti byla na velmi dobré úrovni. Děti odloučením od otce velmi strádaly a podle zpráv z věznice otec projevoval trvalý a velký zájem o to, jak se dětem daří. Otcův písemný zájem potvrzoval rovněž dětský domov. Přestože zaměstnatelnost vězňů je poměrně obtížná, podařilo se pro pana Q. zajistit práci, a on z vydělaných peněz šetřil dětem na drobné dárky. Tolik k seznámení se situací.

Každý asi vnímá, že došlo k postihu nevinných, a to rozhodně nebylo účelem výkonu trestu pana Q. Určitou dobu trvalo, než došlo k propoje-

ní několika zainteresovaných institucí, ale účinnou a usilovnou spoluprací nejprve sociální pracovníce ve věznici a sociálního kurátora, posléze ředitelství věznice, ředitelství dětského domova a zcela mimořádného nasazení pracovníce oddělení sociálně-právní ochrany dětí se uskutečnilo několik návštěv dětí u otce. Všichni zúčastnění měli obavy ze setkání dětí s otcem, ale děti vůbec nevnímaly prostředí, měly pouze upřímnou radost z toho, že svého tatínka viděly. Citovému dopadu návštěv byla věnována řada konzultací s pedagogy a dětským psychologem pracujícím v domově, děti na návštěvu vždy doprovázel odborný pracovník domova. Jedna z návštěv se uskutečnila těsně před vánocemi a z dětského domova posléze přišla zpětná vazba o radosti dětí pana Q., které si pod společný vánoční stromček naskládaly dárky, které jim dal jejich tatínek, když ho navštívily. Tento stav věcí vzal jistě v potaz i okresní soud, když rozhodl o žádosti o půlku pana Q. a jeho žádosti vyhověl. Po propuštění z vězení přišel pan Q.

a poděkoval sociální pracovníci i sociálnímu kurátorovi za práci, kterou věnovali jemu a jeho dětem. Opakovaně navštívil děti v dětském domově a slíbil jim, že v krátké době udělá všechno pro to, aby byli opět spolu. Rovněž pracovníkům dětského domova poděkoval za to, jak pečují o jeho děti. Potom pan Q. odletěl za zbytkem rodiny do Austrálie. Lze se domnívat, že ze strachu, že časem by se mohly objevit další, zatím latentní, výsledky jeho „jemné salonní práce“. Děti jsou stále v péči dětského domova.

Je jistě možné klást si řadu otázek, které by se týkaly vynaloženého úsilí všech zainteresovaných. To se ale netýká pouze popsaného případu pana Q. a jeho dětí. Nelze nahlížet pouze zatímní konec tohoto příběhu, ale je nutné připomínat všechny pozitivní okamžiky, které vynaložené úsilí přineslo.

Není všechno jen černé

Ačkoliv předcházející část neobsahuje žádný happy end, je příkladem toho

podstatného: spolupráce sociálního kurátora a sociální pracovníce vězeňské služby. Spolupráce, která s sebou samozřejmě nese veškerá rizika spojená se sociální prací se specifickými klienty a mezi ně jistě patří osoby dopouštějící se trestné činnosti. Osoby, jež se na základě svého konání dostávají do konfliktu se společností, a které by se bez přičinění pracovníků zapojených do systému sociální prevence a prevence kriminality stále více blížily syndromu sociálního vyloučení. Důležité je soustavně u klientů vytvářet a posilovat vědomí, že oni sami jsou schopni řešit svoje problémy společensky přijatelným způsobem.

Tato poznámka je věnována památce sociálního pracovníka ve Věznici Všechny Karlu Šnáblu, který přednedávnem zemřel. Kolega Šnábl byl jedním z mnoha dobrých pracovníků vězeňské služby, se kterými spolupracují sociální kurátoři.

Čest jeho památce!

Vězeňská služba postaví nové rekvalifikační dílny

Nejpozději do konce dubna 2016 vyrostou ve věznicích v Novém Sedle, v Opavě a v Příbrami nové dílny a učebny určené pro rekvalifikační a vzdělávací aktivity vězňů. Vyšší kvalifikace usnadní propuštěným začlenit se zpět do společnosti a sníží tak u nich riziko opakování trestné činnosti. Dílny budou postaveny díky finanční podpoře z Norských fondů 2009–2014.

Česká republika má nejvíce recidivistů ve své historii. Ministerstvo vnitra ve své Zprávě o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2013 uvedlo, že více než polovinu všech stíhaných či vyšetřovaných osob tvořili právě recidivisté.

Ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s Vězeňskou službou ČR a Probační a mediální službou ČR na tento negativní trend reaguje mimo jiné i systematickou podporou zaměstnávání osob s trestní minulostí. Jednou z těchto aktivit je efektivní příprava vězňů na jejich propuštění zpět na svobodu.

V případě bývalých vězňů má značný vliv na opakování trestné činnosti jejich špatná ekonomická situace, která souvisí se zadlužením a obtížnou uplatnitelností těchto osob na trhu práce. Zaměstnavatelé nejsou často ochotni lidi s trestní minulostí zaměstnávat, pokud se ale takový zaměstnavatel najde, často je překážkou zaměstnání propuštěného vězně jeho chybějící vhodná kvalifikace.

Ve třech vězeňských zařízeních – v Novém Sedle, Opavě a Příbrami – vzniknou speciální prostory pro praktické i teoretické vzdělávání vězňů. V nových dílnách budou mít vězni možnost účastnit se praktických rekvalifikačních kurzů. V nových učebnách budou probíhat vzdělávací, speciálně-výchovné či zájmové aktivity. Ve Věznici Nové Sedlo bude rekonstruován rozestavěný objekt kotelny, který se nachází ve výrobní zóně areálu věznice, a následně zde bude vybudováno centrum teoretické a praktické přípravy v oboru dřevovýroba a údržba veřejné zeleně pro vzdělávání odsouzených. Vězni po absolvování rekvalifikačních kurzů v těchto specializacích získají certifikáty. Celkový rozpočet projektu je necelých 13,3 milionu korun.

„Věznice Nové Sedlo má z minulosti zkušenosti s různými rekvalifikačními kurzy a tyto se vždy setkávaly s velkým zájmem ze strany odsouzených, kteří mají často jen základní nebo neúplné vzdělání. I na základě před-

běžných průzkumů proto předpokládáme, že o tento projekt bude velký zájem a kurzy přispějí k úspěšnějšímu návratu odsouzených do společnosti, a tím i ke snížení opakované trestné činnosti a dalšímu přepřlňování věznic,” konstatoval ředitel Věznice Nové Sedlo Miroslav Špalek.

Na místě bývalé kotelny vzniknou prostory pro zaměstnávání a vzdělávání odsouzených také ve Věznici Opava. Specializované pracoviště pro vězeňkyně, které nemohou vykonávat pracovní činnosti mimo areál věznice, dosud v Opavě chybělo. Nyní zde za 14,9 milionu korun vznikne výrobní dílna až pro 25 osob a dvě učebny s kapacitou dalších 25 lidí, kde odsouzené ženy například absolvují kurz pracovněprávního poradenství.

Zcela nová výrobně vzdělávací hala z ocelové konstrukce vyroste v areálu Věznice Příbram. V jednopodlažním objektu budou umístěny učebny, ka-

binety a dílny, ve kterých vězni projdou profesní přípravou a absolvují edukačně-zájmové aktivity. Ty budou zaměřené na základní obsluhu počítače, jednoduché kuchařské práce a obsluhu v restauračních zařízeních. Finanční náklady na výstavbu haly a vzdělávací aktivity budou necelých 14 milionů korun.

Stavební práce ve všech věznicích by měly být dokončeny nejpozději na konci dubna 2016. Veškeré úpravy související se vznikem nových prostor ve věznicích i pilotní fáze rekvalifikačních kurzů budou z 80 % financovány z prostředků, které resort spravedlnosti čerpá z Finančního mechanismu Norsko 2009–2014 (tzv. Norské fondy) prostřednictvím Programu CZ 15. Zbývající část nákladů bude spolufinancována ze zdrojů státního rozpočtu.

Tiskovou zprávu o podpisu smlouvy umožňující čerpání prostředků z Norských fondů naleznete zde

red

Věznice hledá uplatnění pro vyučené obráběče

V úterý 14. 10. 2014 se ve školském vzdělávacím středisku konalo setkání se zaměstnanci úřadu práce Jablonec nad Nisou a zástupci firem okresu Jablonec nad Nisou, kteří mají nedostatek pracovníků v oblasti obráběčů kovů. Ve školském vzdělávacím středisku ve věznici získá každým rokem výuční list obráběč kovů asi 30 odsouzených mužů. Ne každý úspěšný absolvent SOU po výstupu z výkonu trestu nalezne uplatnění v oboru, i přes to, že poptávka na trhu práce po této profesi je poměrně vysoká. Roli zde hraje záznam v trestním rejstříku, obava i předsudky. S nápadem otevřít se zaměstnavatelům v regionu, ukázat jim, co všechno se odsouzení v průběhu výkonu trestu a při studiu SOU naučí, a konfrontovat zaměstnavatele se samotnými učiteli ve výkonu trestu, vzešel z jednání mezi ředitelkou úřadu práce Elenou Čermákovou a kaplankou věznice Květou Jakubalovou. V srpnu se sešli zástupci úřadu práce s vedením věznice a jejími odbornými zaměstnanci věznice, aby vytvořili projekt, který by mohl pomoci najít vězňům uplatnění. S pomocí úřadů práce by propuštění vězňové měli získat prv-

ní sociální dávku, ubytování v Jablonci nad Nisou a přímý kontakt na vybrané zaměstnavatele. V průběhu září pozval na společné setkání ředitel věznice Rýnovice zaměstnavatele, kteří se na úřadu práce dlouhodobě poptávají po kovoobráběčích. Nabídky využily tři strojírenské podniky a jejich zástupci věznici navštívili. Nejprve se seznámili s historií školského vzdělávacího střediska a prohlédli si prostory pro výuku i praktický výcvik. V učebnách čekali odsouzení, kteří projevíli zájem získat tímto způsobem práci a byli připraveni ukázat, co umí. Všichni přítomní byli překvapeni tím, jaké znalosti mají učni v oblasti PC konstruování a modelování, spokojeni byli i s jejich praktickými dovednostmi. S jedním se zaměstnavatelů byla navázána spolupráce a o vězně, jako své zaměstnance, projevil zájem. I nadále bude docházet do věznice a zadávat těmto vybraným odsouzeným úkoly tak, aby byli po výstupu zaučeni a připraveni cíleně na práci v jeho firmě. Doufáme, že tato akce byla jen malým začátkem nového projektu a do budoucna tuto možnost využijí i další zaměstnavatelé.

mon

Petra Kokešová

Norské fondy 2009-2014

Vězeňská služba ČR realizuje z Norských fondů 2009-2014 prostřednictvím programu CZ 15 – prioritní oblasti 32 Nápravné služby včetně alternativních trestů pět předem definovaných projektů, které jsou primárně zaměřené na integraci odsouzených zpět do společnosti v souladu s evropskými a mezinárodními normami v oblasti lidských práv, vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby ČR a výstavbu nových prostor pro zacházení s odsazenými.

Předem definovaný projekt ve Věznici Nové Sedlo s rozpočtem 13,3 mil. Kč je zaměřen na rekonstrukci rozestavěného objektu kotelny, ve kterém bude vybudováno centrum teoretické a praktické přípravy v oboru dřevovýroba a údržba veřejné zeleně pro vzdělávání odsouzených. Obdobný záměr je naplánován ve Věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence v Opavě, kdy bývalý objekt kotelny bude přestavěn na prostory pro zaměstnávání odsouzených žen a dále zde vzniknou učebny pro speciálně výchovné aktivity. Rozpočet projektu je bezmála 14,9 mil. Kč. Nově vznikne výrobně vzdělávací hala pro

rekvalifikační kurzy vězňů před propuštěním v areálu Věznice Příbram, a to s rozpočtem projektu necelých 14 mil. Kč. V rámci projektu proběhne aktivita zaměřená na obsluhu počítače, jednoduché kuchařské práce a obsluhu v restauračních zařízeních. Projekt, který má za cíl zvýšení efektivity v zacházení s mladými dospělými ve věku 18 - 26 let bude realizován za necelých 14 mil. Kč ve Věznici Kuřim. V rámci projektu proběhne výstavba lehké jednopodlažní třítraktové nástavby stávající přizemní budovy, v níž je navrženo ubytování a další výchovné aktivity pro mladé dospělé vězně s ostrahou. Projekt

ty zranitelných skupin ve věznicích a vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby ČR, jedná se o projekt, který sice neobsahuje investiční část, ale posiluje bilaterální spolupráci s Norskou vězeňskou službou, a to s celkovým rozpočtem projektu 16,1 mil. Kč. Zahrnuje oblast programovou, např. zvládání agresivity, sexuálního násilí apod. Dále pojednává o snížení sociokulturní, právní, jazykové bariéry a posiluje celoživotní vzdělávání pracovníků Vězeňské služby ČR. V listopadu 2014 se v rámci bilaterální spolupráce uskutečnil první seminář v České republice s norskými kolegy, kdy proběhla tematická výměna zkušeností v oblasti zacházení s odsouzenými.

Veškeré aktivity spojené s realizací projektů z Norských fondů jsou plánovány s termínem dokončení do dubna roku 2016. Financování projektů je v poměru 80 % z Norských fondů a z 20 % ze státního rozpočtu.

Závod plný mimořádných událostí

Monika Králová

Věznice Rýnovice již několik let velmi úzce spolupracuje s ČČK Jablonec nad Nisou. Zaměstnanci jsou pravidelně proškolení v oblasti předlékařské první pomoci. Teorie je doplňována i praktickými ukázkami, ale jak by si každý z nás poradil v zátěžové situaci, pod tlakem a fyzické zátěží, je však otázkou. V pátek 17. září se na Prosečském hřebeni nad Věznici Rýnovice uskutečnil netradiční závod, kde si v reálném prostředí účastníci prověřili své schopnosti při poskytování pomoci.

Na sedmikilometrové trati, s převýšením 400m, plnili fyzicky i psychicky náročné úkoly s prvky tělesné přípravy, sebeobrany, komunikace a zdravotnické přípravy.

Cvičení se dobrovolně zúčastnilo celkem osm dvojic příslušníků, kteří si

na takto náročnou akci troufli. Většina z nich byla z Věznice Rýnovice, čtyři příslušníci přijeli z Vězeňské služby Liberec. Nikdo z nich netušil, co je konkrétně čeká. První dvojice odstartovala v 10 hodin a hned na prvních dvou stanovištích je nikdo

nešetřil. Přesunout 290 kilogramů těžké kolo z nakladače a transportovat bezvládné tělo vyžadovalo dostatečnou fyzickou kondici. Jemnou motoriku si procvičili při „páskování“ zásobníků v rukavicích a koordinaci pak při ručkování po laně ve výšce. Pět stanovišť připravil Český červený kříž a inscenované situace, kde byl ohrožen lidský život, byly naprosto autentické. Běžci se na trati setkali s pokusem mladé ženy o sebevraždu oběšením; turistkou, která se dostala do glykemického šoku; postřelenou ženou; cyklistkou, postiženou zástavou a srdce a její hysterickou dcerou. Výcvik sebeobranu využili naši příslušníci při pacifikování útočníka, který při domácí potyčce amputoval manželce ruku a ohrožoval záchranáře nožem. Na některých stanovištích se odehrávalo skutečné volání na operační středisko ZZS.

Dobrá fyzická kondice zde nestačila, důležitější bylo umět vzájemně spolupracovat, komunikovat se zraněnými a operačním střediskem ZZS,

vědět jak poskytnout první pomoc. Všichni účastníci podávali obdivuhodné výkony a ke všem úkolům přistupovali aktivně. Přesto, že se jednalo o závod, kde byli vyhodnoceni vítězové, nebylo zde poražených. Tato zkušenost byla jistě pro všechny neocenitelnou přípravou.

Chyby, kterých se pod tlakem, ve stresu a při fyzické zátěži účastníci dopouštěli, budou předmětem dalšího proškolení v rámci bojové a služební přípravy. Připravený závod měl velký úspěch a už teď je jisté, že se nejedná o poslední akci tohoto druhu. Jak říká organizátor celé akce, zástupce vedoucího oddělení vězeňské a justiční stráže pro služební přípravu Pavel Bakeš: „Je třeba prosazovat výuku s vyváženou praxí. Zaměstnanci si tímto způsobem praktické postupy lépe zapamatují a dovednosti jim zůstanou uloženy. Ve chvíli krize je pak jejich jednání zautomatizované“.

Meziresortní konference Akademie VS ČR

PhDr. Jan Sochůrek, Ph.D.

PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.

Problematika zneužívání návykových látek v souvislostech penitenciární praxe byla ústředním tématem odborné konference Drogy v penitenciární praxi II., která se ve dnech 16. a 17. září 2014 konala v Akademii Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. Konference byla otevřená i širším tématům vztahujícím se k penitenciární praxi, např. filozofickým a teoretickým souvislostem zneužívání návykových látek.

Jednání se účastnili členové akademické obce z Karlovy Univerzity, Policejní akademie a Technické univerzity v Liberci, příslušníci Policie ČR ze dvou specializovaných složek v čele s řediteli Generální inspekce bezpečnostních sborů a Národní protidrogové centrály, psychiatři a další specialisté z věznic a vazebních věznic z celé ČR. Místní veřejnost, záštitu městského úřadu a regionálních složek tradičně reprezentovala starostka Stráže pod Ralskem Věra Reslová spolu s místostarostkou Jitkou Urbánkovou.

Po úvodním slovu ředitele Akademie Vězeňské služby Bořivoje Malát, který přivítal všechny hosty a účastníky konference, se slova ujal přednosta Kliniky adiktologie I. lékařské fakulty UK a VFN prof. PhDr. Michal Mioviský, Ph.D., který se podrobně zabýval problematikou realizace koncepce adiktologické péče v ČR a její implikace do penitenciárního prostředí. Upozornil zejména na složitý vývoj toxikomanické scény včetně do pozadí zatlačeného problému závislosti na alkoholu. Jeho vystoupení opět potvrdilo, že protidrogová prevence ve věznicích je významnou součástí celorepublikové strategie, se kterou systémový rozvoj naší adiktologie musí počítat. Patřičný filosofický nadhled a udivující souvislosti vnesla do jednání konference mezinárodně uznávaná fenomenoložka prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc. z Pedagogické fakulty UK v Praze, která hovořila na téma ontologické důvody drogové závislosti a mezi přítomnými zanechala hluboký dojem.

O problematice zneužívání alkoholu a návykových látek příslušníky policie, vězeňské služby a celní správy hovořil ve svém vystoupení ředitel GIBS Ivan Bílek. Upozornil zejména na dopravní nehody pod vlivem alkoholu a návykových látek, ale i zjištění jejich přítomnosti při výkonu služby nebo souvislosti s koruptivním jednáním. Představil rozsáhlou agendu a kompetence GIBS jako úřadu, jenž si brzy po svém vzniku získal vysoký respekt, ale zároveň přítomností svou a svých kolegů, s nimiž se zapojil do diskuse během konference, prokázal hloubku informovanosti

a vysoce odborný zájem, který příslušníci GIBS mají o problematiku praktických denních starostí příslušníků a zaměstnanců VS ČR.

Jako inspirující pro zacházení s vězni přijali účastníci konference i vystoupení PhDr. Heleny Kalábové, Ph.D., z Technické univerzity v Liberci, která se zabývala syndromem narušené rovnováhy na odměně u pacientů v ordinaci rodinného terapeuta.

Ředitel Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR Jakub Frydrych se ve svém vystoupení zabýval aktuálními souvislostmi zneužívání návykových látek v ČR a v zahraničí. Posluchači tak měli možnost nejen získat širší pohled na tuto problematiku, ale v závěru je referující předem připravenými cílenými otázkami vyzval k otevřené diskusi. Ukázalo se, a je to potěšitelné, že i zásluhou loňské konference ve Stráži pod Ralskem se příslušníci NPC v uplynulém roce kvalifikovaně zamýšleli nad možnostmi rozšíření spolupráce s VS ČR. Mimo jiné zmínil i potřebu užší spolupráce NPC a oddělení prevence a stížností ve věznicích.

Další vystoupení se týkala např. prováděných výzkumů v oblastech zneužívání drog vězňenými pachateli, potřebou podpory pro práci specializovaných oddělení, teoretickými problémy současné penologie, řešením problematiky průniku drog do věznic, specifiky zneužívání návykových látek vězňenými ženami a mladistvými nebo dílčích výstupů o toxikomanic-

ké scéně současné vězňené populace tak, jak je identifikována nástrojem SARPO. Rada referátů by si zasloužila samostatnou publikaci v odborném tisku. Individuálními, či kolektivními autory byli pracovníci věznic a vazebních věznic v Olomouci, ve Světlé nad Sázavou, ve Věhrdech, v Kuřimi, ve Stráži pod Ralskem a Akademii VS ČR. Za generální ředitelství vystoupil se svým příspěvkem metodik z odboru výkonu vazby a trestu Tomáš Koňák.

Závěrečné zamyšlení učitele AVS ČR PaedDr. Lubomíra Bajcury, Ph.D. se originálním způsobem zabývalo pedagogickým a spirituálním rozměrem vztahu závislého jedince a společnosti. Přispělo také k povzbuzení všech vychovatelů a specialistů VS ČR v jejich lidsky exponované a profesně náročné odpovědné práci se skupinou odsouzených, jejíž rizikový sklon k recidivě zná a živě se o ni zajímá profesní i laická veřejnost.

Poděkování patří také moderátorům jednání konference, doc. PhDr. Vratislavě Černíkové, CSc. z Policejní akademie ČR a plk. PhDr. Gabriele Slovákové, Ph.D., ředitelce Věznice ve Světlé nad Sázavou a moderátorovi PhDr. Janu Sochůrkovi, Ph.D. z Akademie VS. Mezi milými hosty byla také PhDr. Miluše Urbanová, CSc., někdejší vědecká pracovnice Výzkumného ústavu penologického. Jako čestné a příjemné povinnosti se rozloučení s delegáty letošní konference ujal ředitel akademie Bořivoj Malát. Velmi srdečně poděkoval všem účastníkům za aktivní přístup a tvůrčí vědeckou atmosféru, která panovala po oba dny jednání. Ubezpečil přítomné, že i on osobně podporuje rozvoj vzdělávání a výzkumu v oblasti penitenciární problematiky adiktologie. K tomu chce akademie vězeňské služby přispět návratem k pořádání víceúrovňových specializačních kurzů zejména pro ty zaměstnance, kteří pracují s vězňenými problémovými uživateli drog nebo na drogách závislími. Vyjádřil také naději na opětovné setkání při obdobné konferenci v roce 2015 ve Stráži pod Ralskem.

Věznice Nové Sedlo

František Houdek

Obec Nové Sedlo je vzdálena 9 km od města Žatce na sedlovitém úbočí, od čehož i jméno obce, které na pravém břehu Ohře obklopuje údolní kotlina. Nejstarší zmínka o obci se datuje do roku 1249. V současné době žije v obci 550 obyvatel. Obecní úřad Nové Sedlo spravuje dalších pět spádových obcí. V obci je škola, zdravotnické zařízení, dům s pečovatelskou službou, obchod a hospoda. Nové Sedlo je často zaměňováno se stejnojmenným městem ležícím nedaleko Sokolova v západních Čechách.

Z historie

Věznice vzniká v objektu státního statku 15. října 1958. Útvar Nové Sedlo zřídil jako svou pobočku – nápravně pracovní tábor R Rovnost – Ústřední tábor Vykmánov na Jáchymovsku. Podobných táborů bylo v této oblasti více. Patřily sem Drahonice, Poláky a Sýrovice, které byly později, v roce 1968 zrušeny. Rozhodnutí o zřízení pracovního tábora v Novém Sedle nebylo náhodné, ale stalo se v té době výrazem konkrétní pomoci rozvoji zemědělství v této oblasti. Odsouzení se podíleli hlavně na produkci chmele a řepy. Po zrušení Vykmánova se Nové Sedlo stává od roku 1963 samostatným útvarem. Po přijetí zákona o výkonu trestu odnětí svobody roku 1965 vyvstala nutnost zlepšení materiálně technických podmínek. Po řadě jednání se v roce 1971 podařilo od státního statku odkoupit objekty útvaru do vlastnictví SNV a mohlo se začít s mohutnou přestavbou. Začalo se s výstavbou ubytoven pro odsouzené. Patrové budovy, víceúčelový sál, oddělení výkonu kázeňských trestů a centrální režim byly stavěny do tvaru U. V roce 1975 byla dokončena administrativní budova a v prostoru před ní vyrostly sklady, a zázemí pro údržbu vozidel. Vzhledem k zavedení moderní techniky a použití kynologie při střežení útvaru bylo vybudováno operační středisko a psinec. V roce 1983 byla dána do užívání nová ústavní kuchyně a jídelna pro

odsouzené. V přilehlých prostorách útvaru byla vybudována výrobní hala n.p. Meva Roudnice, s možností zaměstnávání většího počtu odsouzených a v roce 1983 byla zahájena výroba popelových nádob v převážné míře určených pro export. Vlastní přestavba tehdejšího útvaru byla dokončena v roce 1992 výstavbou nové ošetrovny, ústavních dílen a pomocných provozů a třípodlažní budovy, ubytovny pro odsouzené a prostory

pro zaměstnance OVT. S rozšiřováním útvaru došlo v 70. letech minulého století též k obměně příslušníků, nastupovali i první specialisté. K uspokojování jejich bytových potřeb byly vystavěny bytové jednotky v Novém Sedle a v Žatci. Pro odpocinek příslušníků začal v roce 1983 útvar budovat rekreační zařízení na Nechranické přehradě. Podle statistických údajů činil v roce 1971 průměrný stav odsouzených 253 osob. Počet odsouzených ve věznici postupně vzrůstal, kdy v roce 1977 bylo 360 osob a v roce 1989 byl počet odsouzených už na počtu 482. Odsouzení byli zpočátku vyvázeni na malá, pro ústav nevýhodná pracoviště do několika sousedních okresů. Postupně se dařilo navázat spolupráci s dalšími podniky v širokém okolí.

Současnost věznice

Od roku 1994 byla stanovena profílce Věznice Nové Sedlo jako typ s ostrahou a bylo zřízeno oddělení s dozorem. Celková kapacita věznice po posledních stavebních úpravách činila 445 míst. Průměrná délka trestu zdejších odsouzených byla 2,5 roku. Oddělení typu s dozorem je kapacitně omezeno na 112 míst. Oddělení typu s ostrahou mělo 305 míst a 28 míst bylo vyhrazeno pro nástupní oddělení, kam byli umísťováni noví odsouzení na nezbytně nutnou dobu k tomu, aby se seznámili s chodem věznice a zároveň, aby mohla být provedena potřebná vyšetření a pohovory se specialisty. Od roku 2005 je Věznice Nové Sedlo profilována jako věznice s dozorem a oddělením specializovaným pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek ve věznici s dozo-

oddělení, zejména oddělení výkonu trestu, oddělení vězeňské stráže a oddělení logistiky. Tato oddělení mají nejpodstatnější podíl na zajišťování chodu věznice, střežení, práce s odsouzenými, údržbě a rozvoji věznice. To však neznamená, že ostatní oddělení jsou pro věznici bezvýznamná. Ekonomické, personální, správní a zdravotní oddělení jsou důležitou součástí systému zajišťujícího provoz věznice. Nutno zmínit i oddělení informačních technologií, které provádí údržbu a servis provozních systémů, koncových zařízení a informačního systému. Činnost těchto oddělení se však neliší od činnosti stejných oddělení v ostatních organizačních jednotkách.

Oddělení výkonu trestu

Zaměstnanci oddělení výkonu trestu zajišťují celkové zacházení s odsouzenými, do kterého patří nejen úkoly

logové, sociální pracovníci a dozorcí. Odsouzeným je nabízen výběr z alternativních programů vždy vycházejících z reálných možností věznice. Hlavním cílem programu zacházení je výchovně působit na odsouzené a připravovat je na návrat do civilního života, tj. aby se stali plnohodnotnými členy společnosti a odstranili ze svého života páchaní trestné činnosti. Programy zacházení jsou základním prostředkem resocializační činnosti uskutečňované v průběhu výkonu trestu odnětí svobody. V rámci jejich periodického vyhodnocování se zaznamenávají skutečnosti vyjadřující změny v chování a jednání odsouzeného, zejména v jeho postojích k výkonu trestu odnětí svobody a ke spáchanému trestnému činu.

Speciálně výchovné a zájmové aktivity

Speciálně výchovné aktivity jsou individuální a skupinová, speciální pedagogická, psychologická a psychosociální působení, která jsou realizována především v rámci terapeutického programu ve specializovaném oddě-

rem. Průměrná délka výkonu trestu odsouzených mužů je 2 roky. Celková ubytovací kapacita činí 411 míst. Odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody v oddělení s dozorem, jsou umístěni na ubytovnách ve třech diferenčních skupinách. Ty jsou rozlišeny dle povahy trestného činu, plnění programu zacházení, pravidelného pracovního zařazení a chování odsouzených. Poslední profílce věznice byla provedena v roce 2013. Z dozorové věznice se opět stává věznice s dozorem a ostrahou. V současné době je ubytovací kapacita 414 lůžek. Oddělení typu s dozorem disponuje 130 místy a oddělení typu s ostrahou čítá kapacitu 284 lůžek.

Personál

Ve věznici pracuje 208 zaměstnanců a příslušníků v několika odděleních a referátech. V následujících odstavcích představím činnost největších

v naplňování účelu výkonu trestu ale i zajištění práv odsouzených. Na plnění těchto úkolů se podílejí vychovatelé, speciální pedagogové, psycho-

lení. V ubytovnách pro standardní výkon trestu odnětí svobody je průběžně realizováno poradenství odborných zaměstnanců.

Zájmovými aktivitami jsou nejrůznější formy individuální a skupinové zájmové činnosti, které rozvíjejí v souladu s účelem trestu schopnosti, vědomosti a sociální dovednosti odsouzených. Zapojení odsouzených tak probíhá zejména v tělocvičně při realizaci sportovních her a v místnosti pro kondiční cvičení. Mimo uvedené aktivity se odsouzení věnují četbě knih z fondu vězeňské knihovny. V zájmových činnostech mají také své nenahraditelné místo kroužky s výtvarným zaměřením. Výsledkem jejich práce jsou nejrůznější výrobky pro charitativní účely a sociální zařízení, ale i školní pomůcky.

Utváření vnějších vztahů

V oblasti utváření vnějších vztahů je odsouzeným ze zákona umožňována neomezená korespondence a dále mohou ke kontaktu použít i telefon. Jako motivační prvek je také využívána kázeňská odměna, která spočívá ve zvýšení doby trvání návštěvy během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin. Odsouzeným, kteří si odpovědně plní své povinnosti, je povolováno opuštění věznice až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou, případně přerušení výkonu trestu.

Program GREPP

Ve věznici se realizuje standardizovaný program GREPP (pro odsouzené z věznice s dozorem). V dubnu 2014 byla ukončena jeho 14. etapa. Cílem programu je penitenciární působení na pachatele sexuálního zneužívání a násilí na dětech do 18 let. Program respektuje široké spektrum cílové skupiny - neklade si za cíl terapeutickou změnu osobnosti, ale poznání a uvědomění si konkrétního důsledku trestné činnosti. Informuje o důsledcích a dopadech trestné činnosti, spouštěcích mechanismech a zdrojích trestné činnosti, minimalizaci recidivy a možnostech řešení situace. Program je pro indikované odsouzené povinný a není k němu jiné alternativy.

Vzdělávání

V rámci všeobecného vzdělávání jsou vychovateli a speciálními pedagogy realizovány kurzy právního minima, výtvarné výchovy, zeměpisu, českého jazyka pro cizince, základy českého jazyka a francouzského jazyka. Již třetím rokem se mohou odsouzení přihlásit ke studiu učebního oboru zahrádník. Toto studium zajišťuje střední odborné učiliště, které sídlí v prostorách věznice a je pobočkou SOU Vinařice. K praktické výuce učiliště využívá část hospodářské zóny, ve které je umístěna zahrada.

Spolupráce s občanským sektorem

Věznice Nové Sedlo od roku 2009 zahájila spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi s projekty, které byly směřovány k posílení klíčových kompetencí odsouzených potřebných pro vedení života bez konfliktu se zákonem, ke zlepšení postavení na trhu práce, posílení právního povědomí, posílení odpovědnosti za svůj život a motivaci k plnění svých povinností. Prvním partnerem věznice se stalo Sdružení pro probaci a mediaci v justici (dnes Rubikon Centrum), kde věznice participovala na projektech Život po vězení, Pomůžeme ti pracovat a Najdu si své místo. V roce 2011 zahájila spolupráci s Centrem podpory podnikání Praha,

stala spolehlivým partnerem, který do všech projektů přinášel přidanou hodnotu ve smyslu znalosti cílové skupiny s odpovědností za reintegraci odsouzeného do společnosti. Samostatnou kapitolou je účast věznice na projektu z programu CZ 15, který je financován z Norských fondů. Cílem projektu je rekonstrukce stávajících nevyhovujících prostor věznice a vytvoření nového zázemí pro další certifikované vzdělávání odsouzených v souvislosti s jejich integrací po výkonu trestu prostřednictvím trhu práce. Předpokládaným výstupem realizace pak bude vznik vzdělávacího střediska, které bude schopné pružněji reagovat na požadavky v oblastech resocializace a reintegrace odsouzených, eliminace možné recidivy trestné činnosti v budoucnu.

o.s. nad projektem Komplexní reintegrační program pro osoby opouštějící prostředí věznice Nové Sedlo, který ukončila v roce 2013. Cílem projektu bylo minimalizace společenského znevýhodnění osob opouštějící věznici a zlepšení jejich pozice na trhu práce. Do projektu bylo zapojeno cca 60 odsouzených, kteří procházeli motivačním a vzdělávacím programem během pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody. Polovina odsouzených po VTOS našla vhodné pracovní uplatnění na trhu práce a využívala pro propuštění individuální program reintegrace a pracovní právního poradenství. Věznice Nové Sedlo zůstává otevřená pro smysluplné projekty, které napomáhají řešit nejožehavější problémy odsouzených jako je zadluženost, finanční gramotnost, zaměstnanost atd. Proto věznice nadále spolupracuje s výše uvedenými organizacemi. Centrum podpory podnikání v letošním roce participovalo na přípravě projektu Program podpory pro sociální a pracovní reintegraci osob s kriminální minulostí opouštějící prostředí věznice. Věznice se ve spolupráci s neziskovými organizacemi

Oddělení vězeňské stráže

Oddělení vězeňské stráže zabezpečuje systém střežení věznice, provádí výkon služby na vchodech do objektu věznice, zabezpečuje eskortní službu, výkonu služební kynologie a veškerou činnost v úkolech dopravy. Ve své činnosti úzce spolupracuje se všemi odděleními ve věznici. OVS v oblasti eskortní služby zabezpečuje veškeré eskortování odsouzených do zdravotnického zařízení, k soudu a podobně. Výcvik eskortní směny probíhá na základě plánu, kde se klade důraz na zajišťování bezpečnosti při eskortování odsouzených. V rámci těchto výcviků jsou pravidelně organizována součinnostní cvičení, která jsou zaměřena především na taktiku a provádění eskort nebezpečných odsouzených. Věznice má vytvořenou zásahovou jednotku, která v případě vzpoury nebo nepokojů odsouzených je schopna tyto nepokoje potlačit. Tato činnost je závislá na automobilní službě, která zabezpečuje svými prostředky, jakou jsou eskortní, osobní, nákladní vozidla a technika pro údržbu. Za posled-

ních deset let nebyla zaznamenána dopravní nehoda, kterou by způsobil služební řidič.

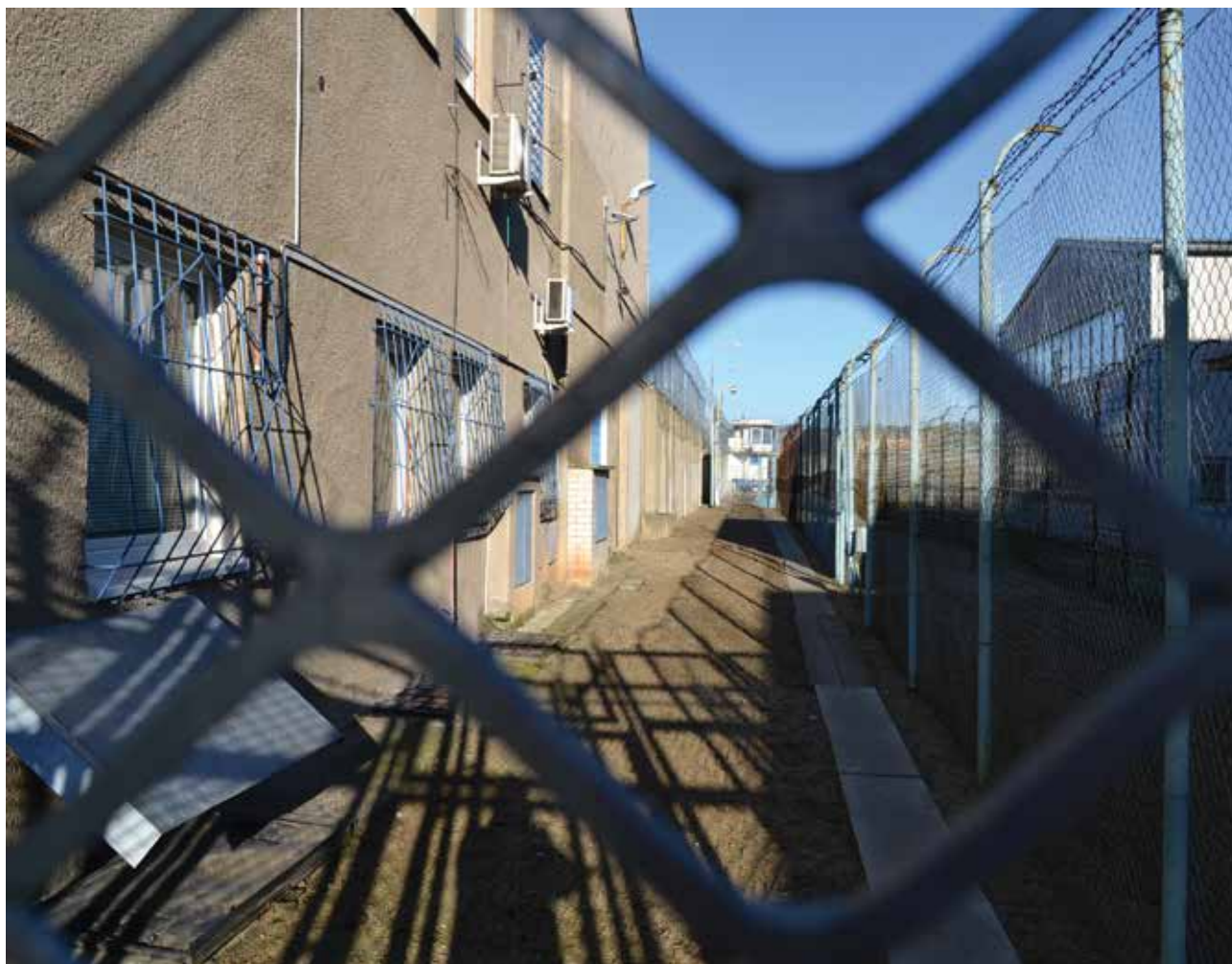
Služební kynologie na oddělení OVS je rozdělena na všestrannou kynologii a speciální kynologii. Všestranná kynologie slouží k výcviku služebních psů, které se mohou používat jako donucovací prostředek k nepokojům ve věznici, dále se mohou využívat k pronásledování odsouzených, kteří se pokusili o útěk z věznice. Strážní psovodi se pravidelně zúčastňují oblastních přeborů ve všestranné služební kynologii. Speciální služební kynologie slouží k vyhledávání návykových látek prostřednictvím služebních psů pro tento účel vycvičených. V této oblasti dosáhli psovodi specialisté výtečných výsledků.

ní cvičení ve spolupráci s PČR a MP Žatec na téma útky odsouzených z objektu Věznice Nové Sedlo, kde bylo zapojeno do této akce okolo 100 příslušníků z veškerých složek.

Oddělení logistiky

Oddělení zajišťuje materiální a technické zázemí věznice. Zahrnuje referáty, které zajišťují chod věznice. Tyto referáty mají na starosti zejména dodávky energií, zajišťování stravování odsouzených a zaměstnanců. Provádějí investiční činnost, správu a údržbu majetku, zabezpečují výstroj pro odsouzené, výstroj a výzbroj pro příslušníky a zajišťují veškeré materiální zásobování pro věznici.

vatelským způsobem. Za zmínku stojí nedávná rekonstrukce střeš na ubytovných odsouzených, výměna posuvné brány, výměna oplocení a vytvoření oddělených vycházkových dvorů. Průběžně je prováděna výměna starých dřevěných oken za nová plastová, na ubytovných odsouzených a na dalších budovách věznice. V oblasti stravování je referát stravování a výživy hodnocen jako jeden z nejkvalitnějších fungujících v rámci Vězeňské služby ČR. Bezproblémovost a kvalitu potvrzuje i děkovný dopis zasláný na generální ředitelství vedením krajské hygienické stanice. Referát stravování rovněž spolupracuje s nutriční terapeutkou, která si spolupráci s věznicí také velice pochvaluje.

V roce 2013 se stal psovod specialistou z Věznice Nové Sedlo přeborníkem VS ČR ve speciální kynologii. Ve své činnosti spolupracuje s Celní správou, AČR a PČR.

OVS pravidelně organizuje služební a profesní přípravu příslušníků a občanských zaměstnanců ve věznici. Na začátku roku 2014 proběhl výcvik příslušníků v plynových maskách. Tento výcvik byl zaměřen na činnost příslušníků při požáru v ubytovně odsouzených. OVS Věznice Nové Sedlo v roce 2014 organizovala součinnost-

Starají se o technické vybavení a zabezpečovací systémy věznice. Na plnění těchto úkolů se podílejí referáty stravování a výživy, referát materiálně technického zabezpečení, stavební referát a referát zabezpečovacích a komunikačních technologií. Oddělení logistiky má nemalou zásluhu na rozvoji a výstavbě věznice. Provádí se rekonstrukce objektů, výměna oplocení, opravy a výměna zařízení a vybavení věznice. Práce menšího rozsahu provádí věznice svépomocí, větší zakázky jsou řešeny doda-

Zahraniční spolupráce

V letošním roce zahájila věznice spolupráci s bavorskou věznicí v Kaishaimu. Zástupci naší věznice navštívili Bavorsko v dubnu letošního roku. Během návštěvy si prohlédli věznici v Kaishaimu a věznici ve městě Landsberg – am Lech. Zástupci kaishaimské věznice v září na oplátku navštívili Nové Sedlo. Mezi oběma věznicemi bude navázaná spolupráce v tomto duchu nadále pokračovat.

Anarchistické hnutí a vězeňství v ČR

Jan Sochůrek

Koncem srpna 2014 se na zdi jedné z českých vazebních věznic objevily vylepené plakáty mezinárodní anarchistické organizace známé jako Anarchistický černý kříž, která často vystupuje pod zkratkou ABC (z angl. Anarchistic Black Cross). Toto hnutí patří do široké plejády různých uskupení, která se hlásí k anarchismu. Ten někteří autoři zařazují mezi formy politického extremismu. V dalších řádcích se pokusíme podat několik stručných a základních informací, které by mohly být užitečné příslušníkům a zaměstnancům vězeňské služby k pochopení problematiky různých anarchistických uskupení a jejich pozadí.

Někteří autoři (např. Z. Zbořil – viz seznam literatury) upozorňují na zneužívání slova extremismus, které je spíše mediálně vděčným zjednodušením pro svůj negativní emotivní náboj a slouží k dehonestaci lidí s jinými názory. Jde spíše o pojem politický i novinářskou nadsázku, což umožňuje dělit určité názory a postoje na levicové a pravicové a jejich krajnosti na levicový a pravicový extremismus.

Dále tento přední český politolog upozorňuje, že „pojem extremismus

ideologie bez původního německého nebo dokonce germánského panteonu hrdinů a spasitelů a bez odpovědnosti za viny a zločiny německého nacistického režimu v letech 1933–1945. Levicový extremismus se stal předem a nezávisle na realitě definovaným označením komunistů období revolučního teroru nebo stalinismu v bývalém Sovětském svazu nebo střední a východní Evropě, stejně jako označením pro ideologii marxismu-leninismu, maoismu nebo jejich polpotovské interpretace.“

navíc začal být nepřesně a účelově projektován i do minulosti a dnes se běžně setkáváme s pojmy jako pravicový nebo levicový extremismus, kterými se označuje německý nacionální socialismus stejně jako italský fašismus, ale nikoli již frankismus nebo jiné autoritativní režimy generálů Pinocheta nebo Suharta. Přitom se považuje např. za nacismus jednoduše identifikace s německým nacionálním socialismem let 1920–1945, za neonacismus nacistická

Pro účely této stati od těchto diskuzí odhlédneme a v dalším textu se přidržíme dnes obecně užívaného pojmu extremismus.

Podle Chmelíka je extremismus „výrazné odchýlení se od obecně uznávaných a v aktuální době přijímaných norem... Lze jej vymezit jako souhrn určitých sociálně patologických jevů vytvářených více či méně organizovanými skupinami osob a příznivci těchto skupin, s dominujícím od-

mítáním základních hodnot, norem a způsobů chování platných v aktuální společnosti. Obvykle se rozeznává (např. Chmelík) :

1) **Politický extremismus.** Je charakterizován odchýlením od zavedených a v aktuální době přijímaných norem. Je v podstatě politickým programem, který odmítá kompromisy a nese prvky výrazné nesnášlivosti. Jde zpravidla o militantní odmítání politiky státu nebo ústavního pořádku a nevyhýbá se ani použití násilí. Politický extremismus je obvykle členěn na pravicový a levicový. Ideologie obou forem je podobná, tj. odmítání základních norem formujících současnou společnost. Důvodem vzniku a existence různých extremistických hnutí jsou odlišné ideologie. Zatímco dělící čára mezi přívrženci levice a pravice je dána zjevnými rozdíly v nazírání na fungování společnosti, náboženský extremismus takto vyhraněn není.

2) **Náboženský extremismus.** Jde o extremistické jednání sekt, pro které je typická psychická manipulace jejich členů. Chování těchto sekt vybočuje výrazně z právního řádu a projevují se i dalšími sociálně patologickými aktivitami.

Činy, postoje nebo názory některých jednotlivců či skupin jsou považovány za extrémní především proto, že míří proti stavu věci sdílenému a respektovanému většinou společnosti. O tom, jak je pojem extremismus relativní, svědčí i to, že co je v jedné společnosti obecně považováno za extrémní, nemusí být viděno jako extrémní ve společnosti jiné. Záleží na kultuře, historii, sociálních i právních normách. Zároveň určení toho, co je a co není extremismus, podléhá subjektivním postojům a hodnotám. Proto se v postojích jednotlivých členů společnosti i sociálních skupin projevuje relativně široký toleranční limit. K některým, zejména latentním projevům extremismu je někdy i značná část veřejnosti lhostejná, nebo s ním dokonce sympatizuje. V tomto případě se jedná o nebezpečný trend, který může vyústit v prohlubování sociálních konfliktů a následně směřovat k možnému ohrožení sociálního konsensu a smíru a tím i politického systému.

3) **Nepolitický extremismus** (nositelé nedělají politiku a neusilují o její změnu).

Podle Chmelíka „většina aktivit „nepolitického“ extremismu směřuje proti osobám, které pachatele „vyprovokovaly“ svou odlišností, jako je např. barva pleti, fyzická konstituce, oděv, chování apod. Tyto akty agrese, které vycházejí z pudového jednání a jejichž iniciátorem je uvědomění si „odlišnosti“, jsou označovány jako „xenofobní extremismus.“ Xenofobní extremismus je jedním z průvodních jevů existence komunity, tvořené osobami sdílejícími spo-

lu určité hodnoty (stát, národ, rasa atd.). Jsou zaměřeny vůči „těm druhým“, kteří jsou považováni za nebezpečné nebo jsou jim přisuzovány negativní vlastnosti.

K radikálním postojům a k nárůstu extremistických projevů dochází za určitých společenských podmínek, z nichž za nejvýznamnější lze označit nárůst zločinnosti, zvýšení počtu asociálních osob, zvýšenou migraci, snížení prestiže státního aparátu. Extremismus je z psychologického hlediska často spojen s nenávistí. Pro tento druh kriminality se vžil termín trestné činy (zločiny) z nenávisti (z angl. hatecrime), popř. kriminalita motivovaná rasovou, národnostní nebo jinou sociální nenávistí nebo kriminalita s extremistickým podtextem.

Mezi základní příčiny mnohých forem extremismu můžeme zařadit i předsudky.

4) **Radikalismus.** Kritické postoje, jejichž snahou a cílem je změnit nebo zlepšit dané (zejména politické) poměry jsou nazývány radikalismus. Na rozdíl od extremismu neusilují jeho nositelé o destrukci politického systému, i když se pohybují často na samém okraji zákonnosti. Zákony však zpravidla neporušují. To se projevuje zejména v oblasti použitých prostředků – zatímco extremisté neváhají sáhnout k násilí, radikálové se snaží o řešení věcí v rámci platných zákonných norem.

Zatímco extremisté představují fundamentální a ideologickou opozici, která hodlá změnit celý politický systém, cílem radikálů jsou změny v různých oblastech života společnosti, např. reformy. Snažení radikálů nesměřuje k nahrazení stávajícího politického systému jiným. Radikálové proto představují legální opozici.

Chmelík s odvoláním na výzkumy IKSP a práce S. Hubálka a P. Fialy konstatuje, že: většina členů a příznivců extremistických hnutí jsou mladí lidé; vůdčí osobnosti extremistických hnutí jsou lidé se sklony k mesiášství a megalomanií; většina řadových členů a příznivců hnutí jsou mladí lidé, kteří se na kratší či delší dobu, často souhrou okolností, dostali na okraj společnosti; nejrizikovější skupina je mládež, kterou nesvazuje strach o majetek a zajištění rodiny, pro věk těchto lidí je určitý radikalismus k řešení problémů společnosti typický; mladým lidem vyhovuje černobílé vidění světa, jednoduchá hesla a řešení, hledání viníka a nepřítel. Někým navrhnou řešení jsou jednoduchá a zdánlivě řeší problémy hned. Proto snadno podléhají demagogům, kteří sami mají černobílé vidění světa a nabízejí řešení věci i agresivními akcemi. Současnost je vnímána jako bezperspektivní a příznivci extremistických hnutí v ní nevidí místo pro seberealizaci.

Současná extremistická scéna

Podobně jako v mnoha oblastech společenského života došlo k významným změnám i v oblasti sociální patologie, včetně extremistické scény.

V celoevropském měřítku je charakterizována:

vysokým stupněm strukturalizace a profilace; internacionalizací, mezinárodní spoluprací a ovlivňováním pro pravcovou scénu je typickým znakem nárůst fašismu, místo argumentace vystupuje do popředí síla, která se realizuje v davu; komunikace probíhá zejména na internetu; narůstá počet brutálních teroristických útoků vysoce organizovaných skupin.

V ČR je v posledních letech rovněž patrný nárůst extremismu, kterému se daří oslovovat zejména mládež. Jsou to zejména :

strukturalizace a profilace extremistické základny (např. mezi skinheads neonacistické organizace, v anarchistickém prostředí tzv. „tvrdí autonomové“, kterým jsou blízké ideje společenského chaosu a revolucí); internacionalizace – sbližování s ideově blízkými zahraničními organizacemi;

„aktivisté a představitelé skupin v levicovém prostředí začínají tvořit novou generaci, oddanou ideologiím, které hlásají“ (Válková, tamtéž); u pravicových skupin okouzlení silou, provokace, násilné útoky; „levicové extremistické skupiny jsou více zakotveny v realitě, jsou ochotny čekat na vhodnou situaci a jednat konspirativně“ (Válková, tamtéž) etablování řady náboženských sekt; za určitých okolností hrozí spojení pravicových a levicových extremistických uskupení, např. odpor proti NATO, antisemitismus, globalizace apod.

Extremistická hnutí také zneužívají nárůst nespokojenosti řadových občanů s postupem státu při řešení otázek menšin apod. (viz např. protiromské demonstrace v severních Čechách nebo Českých Budějovicích). Klíčovou se stává otázka lidské svobody i to, že „celá oblast hodnot byla postupně vypreparována a postavena proti realitě světského pobytu. To má ovšem nevypočitatelné a často nezvladatelné důsledky v době, kdy cesty přesahu lidské existence jsou pro mnohé již zatarasené (zvýrazněno J.S.) a tak svou životní dynamiku vybíjejí v negaci, v protestech a v kritice, ze které čerpají své zdůvodnění v náhledu na prázdnotu řady současných forem společenského a politického života. Ve skutečnosti jde často o účelovou kritiku, která nevede k usebrání a načerpání sil k životním

zápasům, ale naopak k apologetice úniku ze současných forem společenského dění. Pocit prázdnoty v moderním životě může být vždy znovu naplňován způsoby, které ohromují rozsahem i hloubkou nebezpečí.“

K extremistickým hnutím (ale i k jejich radikálním oponentům) se často hlásí i „módní přívrženci“, kteří se „vezou“ na vlně aktuálního sociálního problému.

Zatímco levicový extremismus se spíše soustřeďuje na odstraňování chyb současnosti bez aspirování na změnu společenského řádu, jak tomu bylo v minulosti (ovšem v případě nárůstu chudoby by tomu mohlo být záhy jinak), pak pravicový extremismus je na vzestupu. Objevují se zejména xenofobní programy, rasová nenávist apod. Živnou půdou extremismu je nezaměstnanost, nízká vzdělanostní úroveň, černobílé vidění světa, bezperspektivnost a s tím spojená totální frustrace nikoli malých skupin mladé generace.

Anarchismus a vězeňství

Anarchisté, podobně jako politické strany, různá sociální hnutí, ale i mnohé vědecké disciplíny, se rovněž věnovali a věnují kriminologii, kriminalitě, penologii a vězeňství. Nebude jistě bez zajímavosti seznámit se s názory některých teoretiků, kteří se k anarchistům hlásili.

Zastáncem Lombrosovy pozitivistické kriminologické teorie byl Petr Alexejevič Kropotkin (1842–1921) – ruský revolucionář a publicista. Původním vzděláním byl geograf a geolog. Je považován za jednoho z nejvýznamnějších teoretiků anarchokomunismu. Byl nazýván anarchistickým knížetem (pocházel ze šlechtické rodiny a měl titul knížete). Velký britský dramatik Oscar Wilde ho nazval dokonce „novým Kristem přicházejícím z Ruska“. Zajímavostí je i to, že se po absolvování prestižní aristokratické vojenské akademie stal komorníkem cara Alexandra II. Později vyučoval na univerzitě a počátkem 70. let 19. století přestoupil pod vlivem následovníků M. A. Bakunina k anarchistům. Stal se členem skupiny „čajkovců“.

Čajkovci, pojmenovaní podle Nikolaje Vasiljeviče Čajkovského, (nemá nic společného s geniálním hudebním skladatelem Petrem Iljičem Čajkovským!!) byla jedna z největších skupin, která patřila k hnutí nacionalismu v carském Rusku. Narodnictví bylo původně literární, později společenské a politické hnutí, které působilo zejména ve druhé polovině 19. století v Rusku. Spojovalo prvky demokracie a utopického socialismu, politickým programem bylo ale svržení samoděržaví, tedy cara. (Významní představitelé byli např. Alexandr Ivanovič Gercen nebo Nikolaj

Gavrilovič Černyševskij. Jeho členem byl i M. A. Bakunin). V 90. letech 19. stol. bylo hnutí narodníků likvidováno. Většina jeho členů byla poslána do vyhnanství, další byli uvězněni, někteří popraveni, někteří uprchli do ciziny. Jedna z linií narodníků později vyústila v hnutí anarchismu a terorismu. Proti narodníkům vystupoval i ruský bolševický vůdce Vladimír Iljič Uljanov - Lenin (spis „Ktotakijedruž-janaroda...“), byť jeho starší bratr Alexandr byl za účast v tomto hnutí popraven.

Uvězněn byl i Kropotkin, kterému se však v roce 1867 podařil útek z vězeňské nemocnice do zahraničí. Podíl na jeho úspěšném útěku měl Politický červený kříž (viz další text). Kropotkin se usadil ve Švýcarsku, ale v roce 1881 byl vyhoštěn pro své politické aktivity v I. Internacionále. Následně byl nevině odsouzen k pěti letům vězení, ale po dvou letech byl na nátlak veřejného mínění propuštěn. Odjel do Anglie. Po únorové revoluci 1917 se vrátil do Ruska, avšak po vítězství bolševiků byl vystěhován z Moskvy. Ve svých dopisech se až do své smrti snažil ruský lid varovat před nastupující bolševickou diktaturou. Jeho pohřeb, osobně povolený Leninem, se stal posledním velkým veřejným shromážděním anarchistů v Rusku a to až do rozpadu SSSR. Známy je především Kropotkinův výrok, že „jeden odvážný čin vykoná více práce nežli tisíce brožurek“.

Kropotkin (dle Jüttner, 1968) zastával názor, že vězení je neúčelné zařízení, které nikoho nenapraví, spíše zkazí. Proto mají být všechny tresty zrušeny. Člověk potřebuje místo trestání absolutní svobodu a láskyplné zacházení. Vězení je podle jeho názoru místem surovosti dozorců, udavačství a intrik. Vězni jsou ponižováni např. ošklivými šaty a šíří se zde homosexualita. Zločinec je člověk nemocný, což ho činí nespokojeným a vzrušivým. Proto se dostává do konfliktu se zákonem. Zločince z něho činí nedostatek svobody, jinak by byl třeba umělcem.

Mezi významnými vědci, kteří se svými pracemi z oblasti práva a vězeňství řadili k anarchistům, byl např. profesor kriminologie na nejstarší španělské univerzitě v Salamance Pedro García Dorado Montero (1861–1919), který podobně jako Kropotkin uváděl, že zločinec není strůjcem svého činu, je obětí a má se mu dostat ne trestu, ale ochrany a péče. Zločin a trest nejde totiž odůvodnit bez svobodné vůle, protože chování pachatele je podmíněno různými okolnostmi, vlivy a vlastnostmi.

Podobně také Ital Gustave de Molinari (1819–1912) viděl příčiny kriminality mimo oblast lidské vůle. Podle něho „skutečný zločin neexistuje a právo se stydí přiznat, že účelem trestu je pomsta“. Lidé by proto ke zločincům měli cítit soucit a lásku a ne je nenávidět nebo morálně od-

suzovat nebo dokonce lynčovat. Měly by se zrušit všechny tresty a nastolit anarchie. Jedině ta totiž vytvoří takové morální ovzduší, které odpovídá ideálům humanity a tím bude možné zrušit všechny zákony.

Anarchistický černý kříž

Historie Anarchistického černého kříže, původně Politického červeného kříže, sahá do neklidných revolučních dob v carském Rusku v polovině 19. století. Důvodem byly stále větší represe carského režimu proti zastáncům myšlenek především M. Bakunina a Karla Marxe. Mnozí revolucionáři byli popraveni, poslání do vyhnanství nebo uvězněni. Tehdy vznikla myšlenka pomáhat těmto politickým vězňům nebo jejich rodinám po vzoru Červeného kříže (založen 1863 v Ženevě). Pro nás jako penology je zajímavé, že významnou postavou tohoto hnutí byl ruský kníže P. A. Kropotkin (psali jsme o něm podrobně výše).

Politický červený kříž vznikl patrně mezi lety 1900–1905 a jeho cílem bylo pomáhat všem vězněným revolucionářům bez ohledu na názory, které zastávali. Počátkem 20. století ale zesílil vliv Sociálně demokratické strany Ruska a zároveň zeslábla podpora vězněným, kteří nebyli jejími členy, tedy i anarchistům. Ti proto založili vlastní hnutí, které nazvali Anarchistický červený kříž (AČK). Po represích carského režimu po porážce revoluce v roce 1905 byla řada anarchistů – účastníků revoluce uvězněna, část jich však uprchla do zahraničí a tam založili organizace AČK mimo hranice Ruska. Nejdůležitější byla skupina působící v Londýně.

V únorové revoluci 1917 se mnoho anarchistů vrátilo zpět z ciziny do Ruska, a protože byli (alespoň se to tvrdilo) propuštěni všichni političtí vězni, byla činnost AČK ukončena. To ale netrvalo dlouho, protože o několik měsíců později po vítězství Velké říjnové socialistické revoluce se vězení opět začala plnit politickým vězni, odpůrci bolševiků. Anarchistický červený kříž se během občanské války v Rusku přejmenoval na Anarchistický černý kříž (dále ABC).

Mnoho anarchistů také doplatilo na represe v období vlády J. V. Stalina. Během II. světové války se Anarchistický černý kříž snažil pomáhat spolu s dalšími podobnými organizacemi pronásledovaným lidem nebo lidem na útěku před nacismem. K obnovení činnosti došlo až v roce 1967, resp. v roce 1968 během Mezinárodní anarchistické konference v Carraře. Jeho cílem je nadále podporovat politické vězně.

V ČR se aktivity ABC začaly objevovat počátkem 90. let 20. stol. Projekt ABC působí v rámci několika anarchistických organizací, konkrétně Československé anarchistické federace

nebo Federace sociálních anarchistů. ABC se orientuje na finanční pomoc stíhaným anarchistům a antifašistům v ČR. Svých uvězněných zahraničních kolegů v cizině se zastávají zejména pořádáním protestních akcí před ambasádami dotčených států nebo publikováním jejich příběhů.

Protože se domníváme, že zejména zaměstnanci a příslušníci oddělení VVaT a OPaS by měli být alespoň v základech této problematiky orientováni, citujeme dále širší přehled skupin a hnutí, které působí v ČR a jsou řazeny k levicovému extremistickému hnutí.

Zbořil (2002) konstatuje, že „levicový extremismus je podle materiálů publikovaných různými orgány MV ČR reprezentován zejména anarchoautonomy, kteří navazují na historické modely ideologie evropského anarchismu a liberalismu 19. století. Navazují také na nejružnější tradice evropského radikalismu 60.–70. let 20. stol. Avšak jejich současná ideologie se vytváří v souvislostech s různými radikálními postoji, názory a způsoby chování běžnými v západní Evropě. Tam se také, v této souvislosti hovoří spíše o kultuře protestu a nikoli o extremismu, protože tento pojem je obecnější, jako slovní spojení není jen označujícím, ale lze jej použít i jako analytický instrument. Pokud jde o typické organizace nebo spíše o skupiny a hnutí, které jsou evidovány v nejrůznějších studiích i ve výše uvedené Zprávě MV a MS ČR, můžeme mezi ně zařadit zejména: Levou alternativu /LA/, Československé anarchistické sdružení /ČAS/, Anarchistickou federaci /AF/, Anarchosyndikalistickou iniciativu-Anarchosyndikalistickou federaci /AI-AF/, Českou anarchistickou federaci-Československou anarchistickou federaci /ČAF-ČSAF/, Organizace revolučních anarchistů – Solidarita /ORA-S/, Federaci sociálních anarchistů /FSA/, Antifašistická akce /AFA/. Za trockistické jsou považovány Budoucnost/CWI/SAB/, Dělnická demokracie – Revoluční solidarita – Socialistická solidarita /SocSol/, Socialistická organizace pracujících /SOP/. Další skupiny a hnutí jsou v odborné literatuře označovány někdy jako společné projekty nebo platformy a patří mezi ně: Street-parties, Iniciativa proti ekonomické globalizaci /INPEG/, Food, not bombs /FNB/, Feministická skupina 8.března, Konfrontace...“ Představují aktivity anarchistů penitenciární riziko?

Prostředí vazebních věznic a věznic (dále jen věznice) je specifické tím, že je zde určitý počet lidí oddělen od společnosti tam venku, za zdí. Na první pohled by se mohlo zdát, že prostředí věznic je pro extremistické postoje přímo živnou půdou. Není pochyb o tom, že se lidé s těmito názory ve vězeních nacházejí. Ale hie-

rarchie hodnot vězňů je jiná. „Je definován společný nepřítel, symbolický význam nabývá zejména uniforma personálu.“ Avšak vyvážený vztah s personálem je nezbytnou nutností, stejně jako vztahy s ostatními vězni. Od toho se odvíjí a je důležité i postavení konkrétního vězně v hierarchii vězeňského kolektivu, přístup k atraktivním aktivitám, penězům, benefitům, kdo chce i zakázaným předmětům, mobilům nebo drogám, druhému životu. Proto rasové, národnostní, náboženské, nacionalistické a jiné předsudky a z nich vyplývající konflikty se ve vězeních vyskytují spíše sporadicky a nehrají (naštěstí) žádnou větší roli (což neznamená, že by se neměla i těmto jevům věnovat pozornost). Zášť, násilnosti a jiné formy agrese jistě mezi vězni vznikají, ale jejich motivace a příčiny nemají s extremismem nic nebo jen velmi málo společného.

Proto i odpověď na otázku v nadpisu zní velmi nejednoznačně. Ano i ne. Projevy nesouhlasu s některými prvky společenského systému, např. formou vylepování plakátů patří k demokratickým právům občana, pokud samozřejmě nejsou plakáty v rozporu s právními předpisy (např. propagace hnutí směřujících k potlačování práv a svobod nebo vyzývající k projevům násilí) nebo nepoškozují cizí majetek. Anarchisté se projevují ve vztahu k vězeňství podobně jako někteří jiní aktivisté nebo spolky, které se k žádnému hnutí (alespoň oficiálně) nehlásí. Děje se tak zpochybňováním soudních rozhodnutí, zpochybňováním osobnosti konkrétního soudce až po nepřímý nátlak např. prostřednictvím sdělovacích prostředků, jednostranným a účelovým výkladem spáchaných skutků, stížnostmi proti postupu policie nebo vězeňské služby apod. Tím se nijak nedotýkáme práv občanů projevovat zákonnými prostředky své postoje a názory, popř. se těchto práv zákonnými prostředky domáhat.

Pro příslušníky a zaměstnance VS ČR je rozhodující, že ve vězení se nacházejí lidé na základě právoplatného soudního rozhodnutí (jak o vzetí do vazby, tak odsouzení k výkonu trestu). Proto je příslušník i zaměstnanec VS ČR povinen zajistit zákonná práva odsouzených i obviněných, ale zároveň od nich vyžadovat plnění povinností, které jim zákon ukládá.

Určité nebezpečí těchto aktivit, a to i anarchistů, může za jistých vnějších okolností a podmínek přispět ke vzniku projevů nekázně a nepokojů ve věznicích. I když se toto riziko jeví aktuálně spíše jako malé, protože anarchisté, byť mají vlastní webové stránky a vydávají i tiskoviny, nemají zřetelný přístup do celostátních mainstreamových sdělovacích prostředků, nelze je zcela přehlížet. Celoplošné sdělovací prostředky jejich aktivitám věnují pozornost spíše při různých demonstracích, střetech

s neonacisty apod. Přesto nelze určitá nebezpečí podcenit.

Vězni vítají každou zprávu o činech a úsilí, které se staví na jejich stranu, i když např. vědí, že se prezentované postoje rozcházejí s realitou. V případě kulminace napětí ve věznici může takovéto vyjádření nebo reportáž v televizi být onou pověstnou jiskřičkou, která zažehne hromadnou nekázeň nebo vzpouru.

Z hlediska názorů a postojů personálu věznic je příklon příslušníka nebo zaměstnance k anarchistickému hnutí nebo jeho myšlenkám spíše nepravděpodobný.

Je možné ale upozornit vězeňský personál např. na námi výše uváděnou zkratku ABC, která na první pohled nic neznamená, ale v dopisech, při návštěvách nebo na tetovážích může znamenat příslušnost k Anarchistickému černému kříži. Podobně jako číslovka 18 na druhé straně ideového spektra znamená písmena A. H. (podle pořadí v anglické abecedě – A je první písmeno, H osmé), tedy iniciály Adolfa Hitlera.

Anarchisté patří do společenského života a jejich aktivity, jako boj a zánik států apod., mohou někomu připadat nerealistické. Jiné aktivity, jako rozhodný odpor k nacismu a fašismu naproti tomu sympatické. Jako téměř všechna hnutí z jednoho či druhého okraje politického nebo názorového spektra mohou být atraktivní zejména pro mladé lidi nebo ty, kteří, byť již jsou v pokročilém věku, stále ještě hledají své místo v životě nebo činnost v těchto organizacích je v souladu s psychologickou charakteristikou jejich osobnosti, z hlediska sociální psychologie postojů a předpokladů. Přesto i ze strany těchto hnutí hrozí určitá, i když nepřímá nebezpečí, která není radno podcenit.

Na závěr našeho pojednání si připomeňme jeden z výroků výše několikrát vzpomínaného P. A. Kropotkina: „Jeden odvážný čin vykoná více práce nežli tisíce brožurek“.

Tím mohou být třeba plakáty vylepené na zdi pečlivě strážného objektu, jakým je věznice.

Zdroje:

- Holas, J. Radikální politické subkultury v ČR – ohlédnutí za dvaceti lety vývoje. In Scheinost et al. Kriminalita očima kriminologů. Praha: IKSP 2010. 238 s. ISBN 978-80-7338-096-0
- Chmelík, J. et al. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. 1. vyd. Praha: Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7.
- Jandourek, J. Úvod do sociologie. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 232 s. ISBN 978-80-7367-644-5
- Jüttner, A. O kriminologii a kriminalitě. Praha: Orbis, 1968.
- Koňa, J. - Jedlička, R. Konec dvacátého století a drogová závislost. In: Mládež - drogy - společnost. Praha: PedF UK, 1997. 160 s. ISBN 80-86039-20-X (v knize neuvedeno).
- Sochůrek, J. Kapitoly z penologie, III díl. Negativní jevy ve vězení. 1. vyd. Liberec: TU Liberec, 2007. 69 s. ISBN 978-80-7372-205-0.
- Sochůrek, J., 2009. Úvod do sociální patologie. 1. vyd. Liberec: TU v Liberci. 186 s. ISBN 978-80-7372-448-1.
- Sochůrek, J., Sluková, K. Hromadné nekázně a vzpoury vězňů z pohledu penologie. IVVS (AVS), 2009.
- Vágnerová, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. vydání. Praha: Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-7178-802-3
- Válková, H., Kuchta, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vyd. Praha: C. H. Beck 2012, 636 s. ISBN 978-80-7400-429-2
- Zbořil, Z. Studia projevů netolerance, zášti, nenávisti, destruktivity a zločinných společenství. Návrh výzkumného projektu. Archiv J.S.
- Zbořil, Z. Soudobá extremistická hnutí v ČR. In Inovace ve výuce společenských věd. Předmět 24/4. UP Olomouc – Pedagogická fakulta 2002. Archiv J.S.
- Internetové zdroje:
<http://azcitaty.cz/citaty/petr-kropotkin/>
http://cs.wikipedia.org/wiki/Michail_Alexandrovi%C4%8D_Bakunin
http://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Kropotkin
<http://csaf.cz/index.php?clanok=974>
<http://antifa-sever.nolimit.cz/rubriky/o-nas/anarchisticky-cerny-kriz>
http://en.wikipedia.org/wiki/Nikoli_Tchaikovsky

Označení příslušníků amerických vězeňských služeb

Josef Nejedlý

Nejednoho z nás již jako školáka lákal Nový svět svou kovbojskou drsností, nespoutanou přírodou ale i moderním, tehdy pro nás téměř nepředstavitelným technickým pokrokem. To všechno jsme vidávali ve filmech nebo o čem jsme si čítávali ať již v proskribované brakové literatuře různých rodokapsů ale také v seriosních dílech renomovaných spisovatelů. Opravdu, nešlo odolat...

Mnohým z nás se ten klukovský sen - podívat se za Velkou louží - a třeba jen na krátko navštívit onu zem tzv. neomezených možností - později vyplnil. Zvláště v dnešní době, kdy si lze vybrat z velkého výběru možností cestovat a existuje poměrně široká a relativně intenzivní mezinárodní spolupráce téměř ve všech oborech to nevidíme jako problém. Téměř s jistotou lze říci, že se lze přitom s některými projevy tamního heraldického označování stejnokrojů vězeňského personálu - třeba nechtěně - setkat. Jistě zajímavé pro profesionála z našich řad. Komu se to však doposud nepodařilo má v současné době vždy více jak jednu možnost poučit se - třeba při sledování nejrůznějších více či méně atraktivních filmů, námětově čerpajících z amerického vězeňského prostředí. Na stejnokrojích amerických vězeňských dozorců je vskutku množství nejrůznějších nášivek a odznaků. Již při běžném srovnání je zřejmý nápadný rozdíl mezi evropským a typicky americkým pojetím: Evropa se snaží v rámci daných možností řídit se tradičními heraldickými pravidly. Současní američtí výtvarníci zase tak moc na evropské tradice nedbají a asi jim na nich ani moc nezáleží. Hlavně když je odznaků a nášivek dostatek, když jsou velké a také pestré! Pověštinou je tento přístup ovšem ke škodě věci a tradiční heraldické pojetí trpí. Určitou představu si vlastně lze učinit i prostřednictvím připojených reprodukcí našeho vězeňského výběru. V podstatě reprezentuje mnohotvárnost tamější produkce rukávových látkových nášivek - domovenek, kterými se pokusíme představit čtenáři téměř všechny státy Unie. I laik v mnoha z nich lehce rozpozná určitou absenci

historičnosti. Ta se nejednou projevuje příklonem až k námětové podbízivosti. Některá místa či oblasti mají označení vytvořeno alespoň vzdáleně podle tradičních heraldických pravidel. Někde použili jako vzor pro tvar a motiv nášivky mapu státu či jinou místní pozoruhodnost, často je výtvarná podoba poplatná i tomu, odkud přišla kdysi v minulosti některá vlna přistěhovalců...

Záměrem autora i redakce je samozřejmě snaha představit čtenářské obci ze současné americké vězeňské heraldické produkce to typické a kvalitní. Tedy především vybrané, výtvarně a umělecky působivé a nepřiliš obvyklé exempláře rukávového označení stejnokrojů příslušníků vězeňského personálu. Za předpokladu, že tento záměr se zdaří alespoň zčásti realizovat tak, jak bylo zamýšleno, splnil předpokládaný cíl. Takže - vítejte na cestě za poznáváním vězeňství v zrcadle nášivek, dokonce až na druhém konci světa!

První seznámení

Území Spojených států je více 110 krát větší než území České republiky. Rozkládá se na 4800 km od Tichého oceánu na západě až k Atlantickému oceánu na východě a na 2000 km z kanadských hranic na severu až po Mexiko na jihu. Alespoň několik základních údajů v číslech: Rozloha je 9,8 milionu km², počet obyvatel zhruba 263 milionů, délka hranice 12 007 km, z toho 8892 km s Kanadou a 3115 km s Mexikem. Pobřeží tvoří 199 924 km, z toho 12 265 km pobřeží Tichého oceánu, 3329 km v Mexickém zálivu, podobně i 1706 km v Arktidě. A zaměříme-li naši pozornost profesně, směrem na vězeňství, nutno v souladu s úředními údaji

uváděnými ve statistikách konstatovat, že ve věznicích se nachází přes dva miliony osob.

Organizační a správní dělení vězeňství v USA

Vězeňství Spojených států jako takové je z pohledu českého vězeňského profesionála vskutku těžko představitelný a především mnohotvárný kolos. Snaha účinně a efektivně nejen po stránce správní a organizační, ale v neposlední řadě i ekonomicky-zvládnout správu, řízení a provoz vězeňství byla jedním z mnoha praktických důvodů proč je správní území Spojených států pro organizační a správní vězeňské účely a kvalifikované potřeby racionálního řízení rozděleno v zásadě do šesti organizačních a správních oblastí či celků, nazvaných regiony.

Správní vězeňské oblasti USA:

- * Western Region (Západní oblast)
- * South Central Region (Centrální oblast Jih)
- * North Central Region (Centrální oblast Sever)
- * Southeast Region (Oblast Jihovýchod)
- * Mid-Atlantic Region (Oblast Středoatlantická)
- * Northeast Region (Oblast Severovýchod)

Počty jednotlivých států Unie začleněných do kteréhokoliv z organizačních regionů ani jejich rozloha nebyly a ani v současnosti nejsou rozhodujícím kritériem jejich začlenění; významnou roli hrál především počet věznic v dané oblasti, jejich kapacita a v neposlední řadě aktuální početní stavy vězňů. Dále svoji zásadní a nezastupitelnou úlohu sehrála i globálně strategická poloha místa, kam byl umístěn ústřední úřad, koordinující v celém rozsahu vězeňskou činnost oblasti. Za zdůraznění stojí slovo „ko-

ordinující, neboť je nutno respektovat místní zvyklosti a platnou legislativu jednotlivých států začleněných do té které oblasti.

Z příloženého přehledu vyplývá (a koresponduje se skutečností), že ústřední řídicí vězeňské orgány pro jednotlivé oblasti jsou umístěny samozřejmě do významných správních center některého ze států té které oblasti:

Dublin pro Západní oblast, Dallas pro Centrální oblast Jih, Kansas City pro Centrální oblast Sever, Atlanta pro oblast Jihovýchod, Annapolis Junct pro oblast Středoatlantickou a Philadelphia pro oblast Severovýchod.

Přehled začlenění jednotlivých států do správních vězeňských oblastí USA:

Název správní oblasti	Zkratka pro stát	Státy org. začleněné do regionu	Sídlo federálního úřadu	Poznámka
Western Region (Západní oblast)	AK WA OR CA NV ID MT WY UT AZ HI	* Alaska * Washington * Oregon * California * Nevada * Idaho * Montana * Wyoming * Utah * Arizona * Hawaii	Western Regional Office Federal Bureau of Prisons 7950 Dublin BLVD, 3RD FL Dublin, CA 94568	11 států
South Central Region (Centrální oblast Jih)	NM TX OK AR LA	* New Mexico * Texas * Oklahoma * Arkansas * Louisiana	South Central Regional Office Federal Bureau of Prisons 4211 Cedar Sprint RD Dallas, TX 75219	5 států
North Central Region (Centrální oblast Sever)	CO ND SD NE KS MN IA MO WI IL MI IN	* Colorado * North Dakota * South Dakota * Nebraska * Kansas * Minnesota * Iowa * Missouri * Wisconsin * Illinois * Michigan * Indiana	North Central Regional Office Federal Bureau of Prisons 400 State Avenue, Suite 800 Kansas City, KS 66101	12 států
Southeast Region (Oblast Jihovýchod)	MS AL GA FL PR SC	* Mississippi * Alabama * Georgia * Florida * Portorico * South Carolina	Southeast Regional Office Federal Bureau of Prisons 3800 Camp CRK PK SW/BDG 2000 Atlanta, GA 30331	6 států
Mid-Atlantic Region (Oblast Středoatlantická)	KY TN WV NC VA MD DE	* Kentucky * Tennessee * West Virginia * North Carolina * Virginia * Maryland * Delaware	Mid Atlantic Regional Office Federal Bureau of Prisons 10010 Junction Park Suite 100N Annapolis Junct, MD 20701	7 států
Northeast Region (Oblast Severovýchod)	OH PA NY NJ VT NH MA CT RI ME	* Ohio * Pennsylvania * New York * New Jersey * Vermont * New Hampshire * Massachusetts * Connecticut * Rhode Island * Maine	Northeast Regional Office Federal Bureau of Prisons 2ND & Chesnut St., 7th FLR Philadelphia, PA 19106	10 států

Poznámka: Zkratky, označení jednotlivých států, jsou uvedeny pro rychlejší orientaci čtenáře při identifikaci a vyhledávání na mapě.

Naše neobvyklé a jistě i specifické cestování po Spojených státech za seznámením se základy organizační struktury vězeňství a tamější specifickou vězeňskou heraldikou zahájíme alespoň trochu stylově: první zastavení bude v hlavním městě.

Jak již bylo uvedeno, v současnosti jsou Spojené Státy soustátím 50

států. Ve výše uvedeném přehledu je však ve stejné řadě zaznamenán také District of Columbia. Je to natolik frekventovaný pojem, že se o tomto organizačním celku zmíníme hned, na tomto místě.

District of Columbia, Washington, D.C.

Hlavní město se nám představuje hned dvěma různými nášivkami. První výtvarně jednoduchá nášivka uniformovaných příslušníků vězeňské služby má standardní kruhový tvar. Uprostřed obrazové plochy je použito zkratky DC. Lze ji vidět snad ve všech vězeňských zařízeních hlavního města při standardních činnostech personálu - jde o běžné označení stejnojmenných dozorců. Další, více využívající tradiční heraldické výtvarné pojetí má tvar známého heraldické-

co znamená zkratka D.C. aplikovaná uprostřed obrazové plochy je tak trochu hádankou. Je asi potřebné podrobněji a hned na tomto místě vysvětlit oč vlastně jde:

Takže - alespoň několik základních informací o pojmu, kterým je Washington, D.C.. Jak je pravděpodobně známo, je to hlavní město Spojených států amerických. Najdeme zde oficiální sídlo prezidenta, Kongresu a Nejvyššího soudu. Jméno města vzniklo jako pocta prvnímu prezidentovi USA Georgi Washingtonovi, který také vybral jeho umístění. Méně známý je význam zkratky D. C. neboli District of Columbia. District označuje oblast okresu, na kterém mělo být podle americké ústavy vybudováno nové hlavní město unie. Méně je již známo, že Columbia je dobové poetické označení pro Spojené státy americké. Slovní spojení, které se stalo i oficiálním označením, tedy District of Columbia znamená oblast hlavního města Spojených států amerických. Na severu a východě hraničí s Marylandem a na jihozápadě s Virginíí. Přirozenou hranici s Virginíí tvoří řeka Potomac. Hlavním městem Spojených států je od roku 1800.

Návštěvník nebo turista překvapeně konstatuje, že na území D.C. nenajde mrakodrapy, které jsou v jiných městech USA naprosto běžné a typické. Převládají tu budovy veřejných institucí a budovy administrativní. Zástavba výškovými budovami začíná totiž až za řekou Potomac v Arlingtonu.

Na závěr několik dalších více či méně známých ale zásadních historických informací: od konce 17. století zde vznikaly první osady přistěhovalců. V roce 1790 George Washington vybral toto místo pro stavbu budoucího hlavního města. To se také odráží i na oficiálním znaku hlavního města (viz. obr.). Vlášda USA se sem přesunula v roce 1800, krátce poté, co byl dokončen Kapitol. Za Britsko-americké války v roce 1812 byl Washington těžce poničen. Koncem Občanské války zde byl zavražděn prezident Abraham Lincoln. Město ale dobyté nebylo a během války bylo ubráněno. Z technických (současných) zajímavostí lze snad připomenout jen to, že teprve v roce 1976 zahájilo provoz metro.

Nášivka ve tvaru heraldického gotického štítu v černé podkladové barvě reprezentuje v našem přehledu stát Washington. Kromě vysvětlujících nápisů nahrazujících domicil je uprostřed obrazové plochy rukávového odznaku kruhový terč, schematicky připomínající některé přírodní zajímavosti státu. Dále spolu s výběrem heraldického označení, nášivky, upozorníme čtenáře alespoň v krátkosti vždy na některé významnější historizující zajímavosti některých unijních států, popř. na jejich konkrétní vývoj apod.

Oblast západní (Western Region)

Federální vězeňský správní úřad Západní Oblasti je umístěn v kalifornském městě Dublin. Do této oblasti je zahrnuto celkem 11 států (Alaska, Arizona, California, Hawai, Idaho, Montana, Nevada, Oregon, Utah, Washington a Wyoming).

Alaska

Zajímavá nášivka vězeňského důstojníka o rozměrech 97x73 mm v převládající barvě sytě žluté s modrými vavřínovými snítkami po obou stranách. Je zhruba vejčitého tvaru a v horní polovině je aplikována symbolická postava Spravedlnosti, přecházející ve štítek o průměru 30 mm s aplikovaným názvem státu a přinášející motivy části krajiny.

Dalším rukávovým označením, používaným na Aljašce v Dillinghamské věznici je rozměrná nášivka - 125 x 100 mm. Tvarem připomíná pavězu. Barevně je velmi výrazná - má tři odlišné pásy modrý, hnědý a bílý a bez jakéhokoliv heraldického ladu a skladu na obrazové ploše představuje některé typické aljašské skutečnosti - možnost cestování letadlem, psím spřežením, ale také pohoří a krajinu.

Při pohledu na současnou mapu Spojených států si uvědomíme, že právě Aljaška je tak trochu organizační anomálií. V polovině 19. století to ale bylo významně jiné: v roce 1867 se úředníci na ruském carském dvoře v Petrohradě pravděpodobně poplácávali po ramenou. Mysleli si, že když prodali domněle bezcennou Aljašku Spojeným státům, uzavřeli skvělý obchod. Naproti tomu léta slýchal od svých oponentů ministr zahraničí Spojených států, že za 7,2 miliony dolarů, které zaplatil za Aljašku, dostal pouhou kostku ledu. Vývoj ukázal a každý dnes ví, jaký senzační obchod století to pro moderní hospodářství USA znamenalo...

Arizona

Tento stát se představuje nášivkou o rozměrech 113 x 87 mm. Její základní barva je černá. Nejen písmo ale také štítek o průměru 53 mm využívá kontrastní žlutou barvu. Štítek používá motiv velké státní pečeti. Tvar nášivky vzdáleně připomíná normanský štít.

Řekneme-li Arizona, vybaví se nám stáda krav, prach a vzdálený horizont. V pořadí 48. stát Spojených států ale nabízí mnohem více: nád-

hernou divokou přírodu, obrovská jezera a indiánské rezervace, hory vysoké přes 4000 m, řeku Colorado, která tam vyhloubila ve skále koryto 2000 m hluboké. Země Velkého kaňonu jak je mnohdy nazývána má vždy co nabídnout především každému návštěvníkovi a turistovi. A co je zajímavé, že španělština je mnohdy nikoli druhým, ale prvním jazykem.

California

Nášivka s názvem tohoto státu evokuje téměř každému připomínku tehdejší zlaté horečky. Je poměrně dosti velká - má rozměry 115 x 97 mm. Heraldicky je ve tvaru gotického štítu v základní černé barvě. Nápis jsou naproti tomu provedeny v transparentní barvě žluté. Ve spodní části je aplikován kruhový štítek o průměru 50mm, který ve zkratce upozorňuje na některé typické historické pamětihodnosti státu.

Divácky je ovšem mnohem zajímavější rukávová nášivka věznice San Quentin. Nejen po výtvarné stránce. Používají ji uniformovaní vězeňští příslušníci. Veřejnosti, i té nevězeňské, připomíná známou státní věznici v Kalifornii. Ta se nachází nedaleko

San Francisca. Věznice je pravděpodobně nejstarší věznicí v Kalifornii, která byla otevřena v roce 1852. Věznice byla v době svého otevření, roce 1852, na svou dobu jednou z nejmodernějších. Byli zde vězněni muži i ženy. Ovšem od roku 1933, kdy byl zprovozněn ženský vězeňský ústav v městě Tehachapi, je to výlučně věznice pro muže. Ve věznici se nachází cela smrti, ale pouze pro mužské vězně. Věznice má plynovou komoru. Od roku 1996 se zde popravují provádějí výlučně smrtící injekcí.

Do roku 1942 se zde prováděly především exekuce oběšením. První exekuce v plynové komoře byla provedena v roce 1938. V současnosti se absolutní tresty provádějí pomocí smrtících injekcí. První osobou, na níž byla tato forma exekuce vykonána byl jistý William G. Bonin. Věznice je veřejnosti, a nejen té americké, dobře známa, protože je zmiňována v mnoha filmech i v televizi; inspiraci z tohoto prostředí čerpal mnoho autorů a stala se tak dějištěm příběhů nejedné knihy. Možná, že ji významně svého času proslavil i u nás velmi dobře známý a populární country-zpěvák Johnny Cash ve skladbě I hate every stone of you. Pořádal zde, ve věznici, také koncert. Tímto způsobem se dostala do povědomí lidí v Americe i mimo ni. Známý videoklip St. Anger kapely Metallica byl natočen v San Quentinu.

Hawai

Vězeňství tohoto ostrovního státu se čtenáři představuje prostřednictvím pestré nášivky v základní sytě zelené barvě. Je lemována červeně s výrazným žlutým nápisem a použitou standartou, aplikovanou uprostřed, má rozměry 115 x 98 mm. Heraldicky, ani tvarem ni symbolikou nic moc-vzdáleně připomíná pravidelně deformovaný kruh. Ale divácky zajímavá je.

Určitě nebude na škodu několik bližších informací: Hawai je 50. státem USA a leží v severním Pacifiku asi 4000 km od San Francisca. Ze strategického hlediska představují Havajské ostrovy západní vojenskou baštu Spojených států vůči Asii. Důležité námořní vojenské základny (některé

ostrovy nejsou turistům vůbec přístupné) jsou díky kupní síle vojáků jedním z nejdůležitějších zdrojů příjmů havajského hospodářství.

Jak známo, ostrovy objevil v roce 1778 známý mořeplavec, anglický kapitán James Cook. Ovšem téměř o půlstoletí později, teprve v roce 1820 se na ostrovech vylodili první křesťanští misionáři. V roce 1898 byly ostrovy anektovány Spojenými státy. Plnohodnotným, v pořadí již 50. státem USA se Havajské ostrovy staly teprve v roce 1959. Původní obyvatelstvo tvoří v současnosti zhruba pouhé 1% populace.

Montana

Nášivka uniformovaných příslušníků označená i domicilem Deer Lodge evokuje množství otázek. Jasně je to, že jde o označení věznice státní. Heraldicky má přibližně renesanční tvar a rozměry 95 x 90 mm. Podkladová barva je temně modrá, olemování a nápisy jsou v barvě žluté. Působivou výtvarnou dominantu nášivky rukávového označení tvoří motiv monumentální vězeňské věže barevně laděné do černá a šeda. Navíc je známa v několika dalších velikostních a barevných mutacích. Ale jak je to s historií věznice, kterou reprezentuje:

Vězeňské území Montana se rozkládá přibližně 5,6 km západně od Deer Lodge. Současná, moderní vězeňská infrastruktura a věznice byla postavena mezi léty 1974 až 1979. Byla to logická reakce na naprosto nevyhovující stav původního vězeňského zařízení, které se nachází přímo v centru města Deer Lodge. Původní věznice vznikla v 19. století jako taková sloužila pro vězeňské účely především pro potřeby výkonu trestu odnětí svobody pro celé územní státu Montana, tedy od prvo počátku, konstituování v roce 1871. Montana dosáhla vlastní státnosti až v roce 1889. Od tohoto okamžiku však existovala a fungovala jako základní nápravné zařízení pro stát Montana, neskutečně dlouhou dobu, a to až do roku 1979. Důvodem původního umístění věznice právě do této oblasti byla skutečnost, že šlo

vlastně o nezbytnou reakci na tamní obecně panující bezuzdnou zločinnost (19. stol.). V roce 1867 americký Kongres přidělil Montaně na tehdejší poměry obrovskou sumu 40000 dolarů. A to za výslovným účelem vybudování potřebného územního vězení. V nově vytvořeném území Montana dne 19. listopadu 1867 tamní vláda rozhodla o Deer Lodge jako o vězeňském území. Tři roky nato, 2. června 1870, byl položen základní kámen. Původní plány stavby byly na svou dobu velkolepé a moderní, ovšem náklady na výstavbu prvotní nadšení přec jen trochu mírnily. Přes mnohé technické i organizační potíže při výstavbě však 2. července 1871 tehdejší americký maršál William Wheeler umístil do věznice prvních devět vězňů. Věznice procházela následně několika vývojovými etapami, ale v roce 1889, kdy bylo dosaženo i formálního uznání státnosti pak pokračovala již jako základní nápravné vězeňské zařízení pro stát Montana. Toto období bylo ukončeno v roce 1979 otevřením nově vybudovaného vězeňského zařízení.

Nevada

Překvapí poměrně málo frekventovaný a naprosto neheraldický tvar nášivky: je využit tvar mapy (obrysy) státu Hlavní podkladová barva je šedá. Olemována je červeně, a její rozměry jsou 120 x 75 mm. Nalevo ve svislé stuze obrazové plochy je uveden název státu, vpravo označení příslušnosti k oblasti vězeňství. Uprostřed štítek, kde je aplikováno zobrazení velké státní pečeti. Písmo ve všech případech má barvu zelenou.

A k tomu i pohled do zajímavé historie tohoto státu: Nevadu jako první objevili Španělé, i když za vlastní objevení Nevady je třeba poděkovat expedici Johna Charlese Frémonta, který založil první města a pořídil první mapy Nevady. Samostatným

státem se Nevada stala až v roce 1864. V té době také objevili zlatokopové tento kov i zde. To mělo za následek velký boom, ale také následný rychlý bankrot. Zlata je totiž v Nevadě velmi málo. Opuštěná města po celém státě jsou němým svědectvím vývoje 19. století. Původní obyvatelé byli Šošoni, kteří byli v 19. stol. buď vyvražděni, nebo přestěhováni do rezervací. V současnosti je Nevada proslulá světoznámým městem snů, kterým je Las Vegas. Proslavily ji však i testy jaderných zbraní v nevadské poušti na jaderné střelnici Mercury. Tato střelnice ale po podepsání dohod o snižování stavu atomových zbraní oficiálně svému účelu dosloužila.

Oregon

Nášivka o rozměrech 115 x 100 mm ve tvaru heraldického gotického štítu, laděná do barev modrého odstínu. V horní části je ve stuze název státu (Oregon), pod ním typická americká heraldická figura – orel s bílou hlavou. Ve štítku jsou více méně heraldické motivy, připomínající přistěhovalectví a první budovatele státu – prérijní vůz, pod ním pluh, v pozadí loď-plachetnice a letopočet 1859. Je používána zejména k označování stejnokrojů řadových výkonných pří-

provedena v základní tmavomodré barvě na které je aplikovaná masivní sedmicípá hvězda v barvě šedomodré. Ta má uprostřed kartuši kde jsou opět použity symboly státu, čerpající z jeho historie a ve dvou soustředných kruzích i vysvětlující opisy – že jde o nášivku používanou ve vězeňství státu Oregon.

Utah

Nášivka věznice, začleněná do systému státních, federálních věznic. Má převládající barvu modrou a je oválného tvaru. Její rozměry jsou 90 x 80 mm. Olemování a členění obrazové plochy barvou žlutou, heraldický orel v barvě stříbrné.

Idaho

Washington DC

Centrální oblast Jih (Southcentral Region)

Federální vězeňský správní úřad Centrální oblasti Jih je umístěn v texaském městě Dallas. Do této vězeňské oblasti je zahrnuto celkem pět států (Arkansas, Louisiana, New Mexico, Oklahoma a Texas).

Arkansas

Názorná ukázka jedné z neobvyklých vězeňských nášivek o velikosti 113 x 83 mm v základní bílé barvě obrazového pole, využívající atraktivitu kontur státní hranice – to zase v barvě modré. Tím se stalo, že tvar nášivky

sluší. V zásadě naprosto odlišná, zejména výtvarně je kruhová nášivka tohoto státu používaná především pracovníky-příslušníky v úřadech správní vězeňské oblasti Západ. Je

je naprosto netypický a heraldicky stěží zařaditelný. Štítek o průměru 55 mm upozorňuje svou figurální výzdobou na významnou oficiální státní symboliku.

Z historie připomínáme zajímavou skutečnost, že již v roce 1803 prodali Francouzi tuto zemi USA. Trvalo však více jak tři desítky let, než se teprve v roce 1836 se Arkansas přičlenil k Unii jako její 25. stát. Za to vše vděčí Amerika Napoleonovi – ten nabídl Američanům k prodeji celou francouzskou korunní kolonii Louisiana. K té v té době patřil i Arkansas. Průmysl této země se orientuje především na zemědělství a těžbu bauxitu, politickým problémem je že musí čelit značným rasovým problémům.

Louisiana

Výtvarně velmi strohá nášivka ve tmavě vínově-červené základní barvě s lemováním a nápisem tmavě modrým výtvarně působí poměrně skličujícím dojmem. Je používána ve státních věznicích. Její rozměry jsou 95 x 100 mm.

Řádným státem USA se Louisiana stala v roce 1812. Její hlavní město je Baton Rouge. Velmi známým městem je New Orleans a nejvýznamnější ře-

kou je Mississippi. Spojení francouzské a anglické kultury není nikde v Americe tak zjevné a přitažlivé jako v Louisianě. A tajemné kmenové rituály jako je vúdú vtiskly zemi nezaměnitelné kouzlo. Neworleánský jazz, stejně jako kreolská kuchyně zde mají svůj původ. Dá se říci, že klid nebyl v tomto státě nikdy – za časů francouzské nadvlády ani za občanské války. A rasové konflikty jsou trvalým problémem a zaměstnávají tento americký stát dodnes.

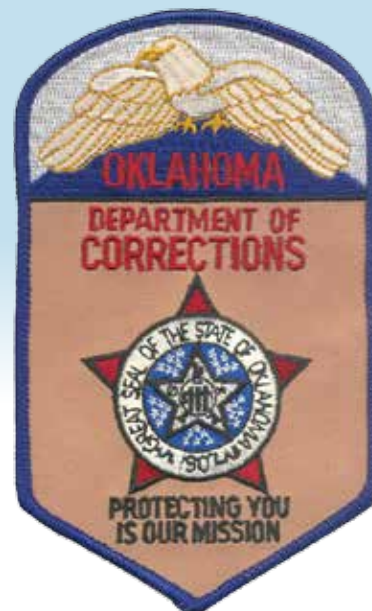

New Mexico

Tento stát prezentují dvě výtvarně podobné nášivky. Mají tvar gotického heraldického štítu o rozměrech 115 x 105 mm ve světle žluté barvě. Jsou lemovány výrazně žlutou barvou, nápisy jsou v barvě hnědé. Dominantou tvoří působivá stylizovaná kresba útočícího orla, také v barvě hnědé. Za letícím orlem je v pozadí zobrazeno slunce. Nápis v dolní části nášivky konkretizuje věznici příp. speciální útvar, ke kterému příslušník náleží.

Oklahoma

Uniformovaní vězeňští příslušníci v tomto státě používají rukávové označení ve tvaru, který vzdáleně připomíná pozdně gotický heraldický štít. Označení má rozměry 140 x 85 mm. Zhruba tři čtvrtiny obrazové plochy mají barvu pískově hnědou, vrchní část je modrá a stříbrná. Použitými výtvarnými motivy jsou především heraldický orel, hledící vlevo

a potom velká státní pečeť aplikovaná v dolní části nášivky. Ta má průměr 40 mm a je aplikována na červené hvězdě. Paprsky hvězdy mají rozpětí 55 mm. Existuje několik velikostních ale i barevných mutací shodného výtvarného vzoru.

Texas

Stát osamělé hvězdy – toto květnaté označení Texasu zná pravděpodobně leckdo z westernů, ti dříve narození ze čtení rodokapsů. V našich představách to byla země kovbojů a o rozlehlých prériích. Dnes se zde však nachází více ropných vrtných věží než stád skotu. Pro Mexičany představuje v současnosti Texas vystěhovalecký cíl číslo 1. A pro vládu Spojených států přistěhovalecký problém téže kategorie. Texas byl až do roku 1821 španělským územím a přináležel k Mexiku. Mexičané povolili americkým osadníkům, aby zde zakládali svá nová hospodářství. Úspěšná vzpoura těchto osadníků přinesla nezávislost a Texas se v roce 1845 stal 48 státem Unie. Nechtěnou proslulost si získal v moderní době pravděpodobně tím, že v druhé polovině minulého století byl v texaském městě Dallas dne 22.11.1963 za dosud stále neobjasněných okolností zastřelen známý americký prezident John F. Kennedy.

Církev pomáhá propuštěným vězňům

Jana Michálková

Spolupracovat v oblasti sociálního podnikání, které by umožnilo zaměstnávat propuštěné vězně a vytvořit pro ně takové podmínky, aby mohli být lépe integrováni do společnosti (tj. ubytování, práci, duchovní podporu a vedení v oblasti sociálního poradenství), bylo téma pracovního setkání, které se konalo ve středu 5. listopadu 2014 na biskupské kurii v Litoměřicích za účasti generálního vikáře litoměřické diecéze P. Stanislava Příbyla, zástupců Agentury pro sociální začleňování Úřadu vlády ČR, Vězeňské služby ČR, krajských poboček Úřadu práce Liberec a Ústí nad Labem, Úřadu práce Teplice, Diecézní charity Litoměřice, Farní charity Česká Lípa a několika pracovníků Biskupství litoměřického.

„Biskupství litoměřické chce v budoucnu spolupracovat formou různých projektů a angažovat se spolu s ostatními právními subjekty na pomoci vyloučeným skupinám, ať už jde o dlouhodobě nezaměstnané, či osoby po výkonu trestu,“ řekl P. Stanislav Příbyl. Podle jeho slov Biskupství litoměřické a jím zřízené právnícké osoby, zejména charity, mohou poskytovat osobám právě propuštěným z výkonu trestu komplexní pomoc, spolupráce s vězeňskými kaplany pomůže vytipovat vhodné kandidáty z řad vězňů (v přípravném období takových projektů se uvažuje o jednotlivcích za rok) a v rámci

investiční činnosti biskupství mohou vznikat pilotní projekty pro přechodné umístění těchto cílových skupin. Příkladem mohou být aktivity Farní charity Česká Lípa. Ta poskytuje již deset let službu sociálního podniku, jehož činnost je směřována na sezonní práce. Zaměstnává zhruba 15 lidí a některým z nich poskytuje také ubytování v sociální ubytovně, kterou provozuje. Na základě této dobré praxe bude koncem letošního roku spuštěn projekt Biskupství litoměřického a Farní charity Česká Lípa, kterým je vybudování zemědělské sociální farmy na Českolipsku. Do budoucna by zde mohlo najít práci ně-

kolik propuštěných vězňů (v řádech jedinců).

Zástupci Agentury pro sociální začleňování ÚV ČR informovali o příkladech sociálního začleňování znevýhodněných skupin, realizovaných v České republice i zahraničí. Dále připomněli skutečnost, že se agentura podílí na přípravě zákona o sociálním podnikání a uvítá v této souvislosti jakékoliv podněty od zainteresovaných stran.

Spolupráce Biskupství litoměřického, Agentury pro sociální začleňování ÚV ČR a Úřadu práce ČR v oblasti podpory zaměstnanosti byla zahájena v letošním roce a už nese své ovoce. Na základě spolupráce církví s jednotlivými úřady práce bylo od začátku roku 2014 vytvořeno 42 nových pracovních míst (VPP/veřejně prospěšné práce a SÚPM/společensky účelné pracovní místo) v Libereckém kraji a 24 pracovních míst v okrese Teplice.

Snahou těchto subjektů je započatou spolupráci do budoucna rozvíjet, a to nejen ve smyslu tvorby dalších pracovních míst, ale rovněž ve smyslu udržitelnosti již vytvořených pracovních míst.

„Vítáme tuto spolupráci. Je to jedna z možností integrace, kterou církev mohou dělat přirozeně,“ okomentovali závěry jednání přítomní zástupci Vězeňské služby ČR.

Vězeňská duchovenská péče po 20 letech

Bohdan Pivoňka

Až mě ta cifra zarazila: že čas běží, je zkušenost nás všech, ale dvacítky? Všechno jaksi uteklo, přelávalo se, různé bobtnalo i hublo, za průběžného řešení vždy nových problémů – a najednou dospělost. Nikoliv puberta, tu už má VDP díky Bohu za sebou.

Dospělost. Uvažuji, v čem spočívá v rozměrech lidských vztahů: samostatnost v myšlení a rozhodování. Zdrženlivost k rodinnému zázemí, k prostředí zrodu. Zdravá kritičnost k okolnímu světu, k obecným pravdám a nic neříkajícím floskulím. Schopnost prověřovat, zda chystané kroky mají takovou hodnotu, aby je stálo zato činit. Smysl pro spravedlnost bez úhybů, protekcí, podobiznosti a korupce. Odpovědnost za svá rozhodnutí zároveň s odvahou, přijmout i neblahé důsledky nesprávných rozhodnutí. Tak zhruba vypadá obraz dospělosti. Mladé dospělosti. Ještě té akceschopné a neunavené. Lze tato kritéria vztáhnout i na naše sdružení po dvaceti letech?

V některých ohledech ano, v některých opatrně ano, v některých snad, v některých... Vznikli jsme sice jako občanské sdružení na podzim r. 1994,

ale v tu dobu jsme už dávno fungovali bez onoho systémového zakotvení. Motorem bylo vědomí, že postmoderní křesťanství by mělo odpovědně zareagovat na výzvy doby a představit se trochu lépe, než jak bylo společností vnímáno. A že veškeré teorie, články, statě a poučování jsou neúčinné, pokud církev a náboženské společnosti neprokážou, že jsou tu obecně lidem, společnosti, světu ku pomoci. Že nejde v první řadě o aplikaci náboženství ve svatém prostoru, ale o službu lidem mimo tento prostor. Proto jsme vešli i do věznic, abychom znázornili, že ve víře je devíza, která může pomoci otevřít i provinilým a spravedlivě trestaným novou budoucnost. Je obecně známo, že komunistické „nápravné výchovné ústavy“ téměř nikoho neopravily a že dodnes má vězeňství problém s resocializací odsouzených.

Nejsme natolik namyšlení, abychom se představili ve „všennápravné formě“, máme již své vlastní zkušenosti. Nicméně v principu zbožnosti je skryta integrální myšlenka, že nejsme v žádném případě „nad věcí“ ale v ní až po uši a že z tohoto důvodu máme co nabídnout ze své víry, naděje a lásky: i nám bylo pomoheno, když jsme se dostali až na dřeň našich chyb, církevní terminologií „hříchu“. Tak jsme poznali, co je to vina, museli jsme si to i připustit; zároveň s tím jsme zakusili, že je nad námi autorita, která - při zachování trestní výměry - dovede v člověku rozvázat naději, že vina může být odpuštěna. Musí být přiznána a teprve pak může být odpuštěna. Stanovisko „nevinných“ je naprosto neadekvátní.

Tyto výhledy jsou zpřístupněny nám všem. To znamená, že nikdo z nás nemá osobní privilegia, zatímco druhý je mimo. Jsme všichni „v tom“, abychom mohli „z toho“ být vyvedeni. To platí napříč náboženskými vyznáními a napříč církvemi. Proto jsme před 20 lety založili sdružení, které se nepřipíná k žádné určité konfesi, je vskutku sdružení občanské, aby nám ve službě nebránila neblahé konfesionální přehrady. V duchu francouzské revoluce jsme ovšem vytvořili prostředí, kde se i jednotlivé církve cítily svobodné. Základním kritériem byla

pomoc lidem v problémech a nikoliv druh náboženského vyznání. I my jsme prožili nový typ sjednocení ve službě. Zavál nový duch, kterým se dokonce chlubily naše církevní instituce jako s jedinou skutečně funkční formou ekumenické spolupráce.

Pravda, ne všechna církevní grémia nám přála. Bylo nám vytýkáno zneužití autority a podcenění hierarchických rysů křesťanství. Také nedostatečná vázanost na oficiální představitele křesťanských skupin. Nepříliš čistou manipulací byly možnosti VDP poněkud osekány, když i orgány Vězeňské služby podlehly tlaku zvenčí. Naštěstí se přece jen prosadil rozumný přístup i k takovým formám spolupráce, který byl a je

pro VDP nosný. Proto je co oslavovat, z čeho se těšit a za co děkovat.

Končím tím, čím jsem měl začít. 2. října 2014 se uskutečnilo slavnostní shromáždění v prostorách smíchovské modlitebny církve adventistů. Oficiální zpráva proběhla tiskem, i se provlínila elektronickými médii. Ke stovce věděpáků současných i minulých se připojili další, kteří měli co slavit. Paní předsedkyně Renata Balcarová připomněla jména těch, kteří se na službě VDP podíleli, předala pamětní listy a naznačila dějinnou linku sdružení. Zástupce Vězeňské služby ČR náměstek generálního ředitele pro vzdělávání a odborné zacházení Pavel Horák jí předal medaili, kterou jí udělil pan generální ředitel VSČR za

zásluhy o rozvoj, tedy zásluhy skutečně odsloužené. Operní pěvecký mistr Ivo Hrachovec prozvučel celý prostor dvěma spirituály. Já jsem vyzkoušel místní kvalitní varhany.

Překvapením ovšem bylo, že mezi nás zavítala paní ministryně spravedlnosti prof. JUDr. Helena Válková, CSc. a strávila s námi celé odpoledne. Moc pěkně zhodnotila význam VDP a jejich pracovníků, včetně vedoucích. Ocenila i mé působení uznáním Bene meritis. Má to být dobře zasloužené. Vděčně přijímám. Já ovšem osobně věřím, že ta naše práce prospívá nikoliv proto, že to někdo jenom dělal, ale protože tomu Někdo žehnal. A tam směřuje můj podstatný dík.

Noc kostelů v Krajkové

Luděk Měřinský

Letošní Noci kostelů se zúčastnila i skupina vězňů z Věznice Kynšperk nad Ohří. Se svými vychovateli se vydali do kostela sv. Petra a Pavla v obci Krajková.

Vězně nejvíce oslovilo úvodní vystoupení dětského pěveckého sboru při ZŠ Krajková, a to zejména kvalitou svého výkonu, výběrem písní i doprovodných hudebních nástrojů. Velmi zajímavá byla také prohlídka prostor kostela, kam se běžně návštěvník nedostane. Při absolvování poměrně krkolomného a fyzicky náročného výstupu na kostelní věž využili možnosti zazvonit si na kostelní zvony a prohlédnout si z blízka mechanismus stroje věžních hodin. Současně si poslechli poutavý výklad a hodiny pak mohli sami natáhnout. Z bezprostřední blízkosti si prohlédli též kostelní varhany.

V další části akce vyslechli vyprávění Thomase Graumanna – jednoho

z dětí zachráněných sirem Nicolasem Wintonem v době 2. světové války a při krátké procházce se seznámili se zajímavostmi obce Krajková.

Před odjezdem si uvědomili, jak relativní je v životě běh času. Jak při příjemně a smysluplně prožitých chvílích, jak tuto akci hodnotili, čas rychle běží, a naopak jak čas promarněný ve výkonu trestu plyne pomalu. Atmosféru, dojmy a pocity vězňů však ani nelze vystihnout. Všichni konstatovali, že to bylo velmi hezké, dojemné, zajímavé a mrzelo je, že i o takovou možnost trávení svého času přicházejí díky tomu, že vykonávají trest.

Akce byla velmi zdařilá a jako taková splnila svůj účel. Pro vězně jsou obdobné aktivity motivačním faktorem a prostředkem k snížení psychického napětí a negativních důsledků věznění. Mimo jiné působí preventivně jako faktor, který svým způsobem může

snižovat riziko recidivního jednání odsouzených.

Noc kostelů je každoročně pořádaná akce, která má umožnit široké veřejnosti nezávazné přiblížení se a setkání s křesťanstvím. V jejím rámci jsou ve večerních a nočních hodinách zpřístupněny některé kostely různých křesťanských církví, ve kterých se rovněž zdarma konají koncerty, komentované prohlídky, workshopy či divadelní představení. Návštěvníci mají možnost nahlédnout do kostelních sakristií či klášterních zahrad, zkusit si zahrát na varhany, vystoupat na věže či sestoupit do starobylých krypt, prožít liturgii nebo třeba jen vnímat to, co bylo inspirací pro stavitele křesťanských chrámů. Noc kostelů vznikla v roce 2001 v Německu a do České republiky se rozšířila z Rakouska.

Nový terapeutický směr pro pachatele trestných činů: The GoodLives Model

Václav Jiříčka

V nedávném příspěvku o terapii zaměřené na trestný čin jsme si vysvětlili, že efektivní intervence určené pro pachatele trestných činů by měly stavět na základech managementu rizik. Praktickou aplikací práce s riziky je od 90. let tzv. model RNR (z angl. Risk-need-responsivity model), který říká, že intervence je efektivní, pokud vynaložená intenzita intervence odpovídá míře rizika (princip rizik), pokud je zaměřena na změnu nikoliv obecných, ale vybraných kriminogenních potřeb pachatele (princip potřeb) a pokud je výběr intervencí přizpůsoben schopnostem a možnostem pachatele (princip responzivity; např. psychoterapie předpokládá jistou minimální úroveň intelektu). Terapie vycházející z modelu RNR jako svůj hlavní cíl vesměs sledují ochranu společnosti, přičemž příliš neřeší, jak to odsouzený zvládne po propuštění na svobodu.

V rámci závěrečné konference projektu zaměřeného na práci s nebezpečnými pachateli Justice Cooperation Network, která se konala v září 2014 v německém Rostocku, vystoupil vedoucí Sociálně-terapeutického oddělení ve věznici Brandenburg Steven Feelgood, aby představil relativně nový model terapie pachatelů sexuálně motivovaných a násilných trestných činů, užívaný v Německu. Nový model byl vyvinut a postupně rozšířen v anglosaských zemích jako tzv. Good-lives-model, který lze přeložit třeba jako Model dobrého života a pro nějž se běžně používá zkratka GLM. GLM vyvinul Novozélandčan Tony Ward s Claire Stewart apostupně dalšími spolupracovníky jako alternativu, resp. doplnění ke stávajícím terapeutickým modelům užívaným ve věznicích. GLM zdůrazňuje jak práci s riziky ve smyslu RNR, tak rovněž zacházení vedoucí ke zlepšení kvality života odsouzených. GLM byl vyvinut jako program pro věznce.

Forenzně-psychologická literatura se často koncentruje na individuální (rizikové) faktory, které hrají roli při spáchání trestného činu. Takto je zaměřena i většina nástrojů na hodnocení rizik, užívaných v současnosti ve vyspělých vězeňských systémech – včetně nástroje SARPO.

Ward však nechtěl redukovat odsouzeného člověka jen na nosiče rizikových faktorů, a proto se spíše než na otázku, jaké rizikové faktory je třeba redukovat, zaměřil na to, jak se rizikové faktory mění v procesu „vystou-

pení“ z kriminálního chování. Tímto procesem (v anglosaském prostoru zkoumaném v rámci tzv. desistance-research, tedy výzkumu zaměřeném na výstup z kriminálního chování či upuštěním od něj) se rozumí všechno, co se děje v souvislosti s ústupem a vymizením kriminálního chování jedince v průběhu jeho života. Tak na příklad je známe, že intenzita kriminální činnosti v dospívání výrazně stoupá, u určitých jedinců vzápětí opět prudce klesá, zatímco u jiných kulminuje ve věku rané dospělosti, aby však v každém případě po dosažení středního věku klesala – viz známý graf Davida Farringtona, dlouholetého ředitele Institutu pro kriminologii Univerzity Cambridge.

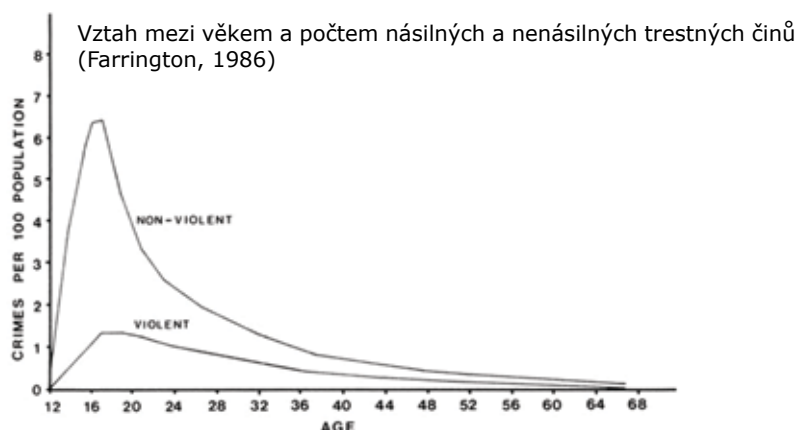
Kritici modelu RNR tvrdí, že intervence jako terapie zaměřená na trestný čin apod. nejsou schopny klienty dostatečně motivovat, a dokládají to vysokou „úmrtností“ klientely, tedy počty těch, kteří terapii nedokončí. Dále říkají, že právě ti pachatelé, kteří nebyli schopni terapii dokončit nebo byli vyloučeni, jsou ti nejrizikovější. V tomto smyslu mnohé terapeutické programy pro vězně vlastně nesplňují výše popsany princip rizik. Ward je přesvědčen, že příčinou vysoké úmrtnosti v „klasických“ (v České republice ovšem teprve zaváděných) programech je zaměření na negativní cíle, tj. jak se vyhnout nežádoucímu chování. GLM se naopak zaměřuje na pozitivní cíle; přibližováním se pozitivnímu cíli a odměně podle Warda podpoří vytrvalost jedince a stabilizuje dosaženou změnu v chování. To je důležité, protože oproti terapii svobodných lidí v běžném světě jsou cíle terapie odsouzených těmto jedincům spíše předem předkládány, než

aby se na nich klient s terapeutem postupně společně dohodli. Hlavní cíl je ovšem v obou případech stejný: nepáchat trestnou činnost.

GLM zdůrazňuje, že každý člověk je autonomní a schopný rozhodovat sám o sobě. Stejně jako svobodný člověk, i odsouzený zastává určité hodnoty, ctí určité osobnostní charakteristiky, zkušenosti a stavy. Tyto jsou v GLM označovány jako primární lidské potřeby. Tyto potřeby jsou univerzálními potřebami, které všichni lidé mají a všichni lidé chtějí.

Ward a Marshall definovali devět, později celkem jedenáct kategorií primárních potřeb: 1. Život (žít zdravě a fungovat), 2. Vědění (být informován o věcech, které vnímám jako důležité), 3. Kompetence ve volném čase (koníčky a uvolnění), 4. Kompetence v práci (např. zážitek úspěchu), 5. Kompetence ve svobodném rozhodování (schopnost jednat, možnost sebeurčení), 6. Vnitřní klid (uvolněnost, nepřítomnost stresu), 7. Soukromí (intimní, romantické, rodinné vztahy), 8. Společenství (být součástí větší skupiny), 9. Spirituálita (v širším smyslu; prožívat smysl a naplnění), 10. Radost (být šťastný), 11. Kreativita (možnost se vyjádřit). GLM předpokládá, že všichni lidé po těchto primárních „statcích“ touží stejnou měrou, avšak liší se v tom, jak tyto potřeby jsou ochotni a schopni naplňovat v reálném životě. Proto Ward hovoří o sekundárních / instrumentálních potřebách, pomocí kterých lidé dosahují potřeb primárních.

Tak na příklad členství ve fotbalovém družstvu uspokojí potřebu být součástí širšího společenství a zaměstnání uspokojí potřebu kompetence v práci. Je pravděpodobné, že uspo-

kojení takových potřeb „oslabí“ dynamický rizikový faktor, který v době, kdy výše uvedené potřeby nebyly uspokojeny, nepřímo vedl ke kriminálnímu chování.

GLM předpokládá, že většina trestných činů se stane, protože pachatel chybí sociálně přijatelné strategie k dosažení cílů. Např. špatná regulace afektů brání přirozenému naplnění potřeby vnitřního klidu, která je pak doháněna jinak, třeba konzumací alkoholu. Ten může mít vliv na impulzivitu, která negativně ovlivňuje naplňování další potřeby, autonomie. Ve spojení s dalšími rizikovými faktory a nenaplněnými potřebami si můžeme sami domyslet konsekvence nejrozumnějších kombinací, ilustrativně např. u neschopnosti uspokojit sexuální potřeby sociálně přijatelným způsobem.

Cíl terapie GLM je podporovat klienty v tom, aby se naučili rozpoznávat a naplňovat své primární lidské potřeby sociálně přijatelným způsobem a dosáhli tak uspokojivého pocitu. Proto GLM pracuje s životním plánem klienta, ptá se po jeho prioritách, pracuje na tom, jak těchto priorit dosáhnout.

Třebaže podle autorů se GLM soustřeďuje jak na redukci kriminogenních rizik, tak na to, aby se klient naučil rozpoznat a naplňovat své primární potřeby a byl se sebou spokojený a vyrovnaný, je nový model vystaven řadě kritik. Skální zastánci modelu RNR tvrdí, že GLM bude produkovat šťastné, ale dále nebezpečné pachatele. Proto autoři zdůrazňují, že nechtějí staré terapie vyhodit do koše a nahradit je novým modelem, ale stávající terapie založené na modelu RNR doplnit o GLM. Kritice je rovněž podroben nedostatek empirických důkazů o efektivitě GLM.

Pro nás, české praktiky a uživatele, kteří jsme zvyklí na eklektický přístup jaksi z národní povahy a v takovém kotlíku dokážeme považet a integrovat leccos nejen z terapie, ale z historie vůbec, může být Good-lives model užitečným nástrojem. I pro ten důraz Stevena Feelgooda (nomen omen!) na to, že odsuzovat je třeba špatné skutky člověka, ale ne člověka samotného.

Literatura:

- Göbbels S, Ward, T., & Willis, G. M. (2013). Die Rehabilitation von Straftätern: Das „Good-lives“-Modell. *Forensische Psychiatrie, Psychologie, Kriminologie*, 7 (2), 122-132.
- Ward, T. (2010). The good lives model of offender rehabilitation: Basic assumptions, etiological commitments, and practical implications. In McNeill, F., Raynor, P., & Trotter, C. (Eds.). *Offender Supervision: New Directions in Theory, Research and Practice* (pp41-64). Devon, UK: Willan Publishing.
- Ward, T., Gannon, T. & Mann, R. (2007). The Good Lives Model of Offender Rehabilitation: Clinical Implications. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 87-107.

QUO VADIS POENA

Jaroslav Hála, Wolfgang Krell, Ewald Möller

TRITON

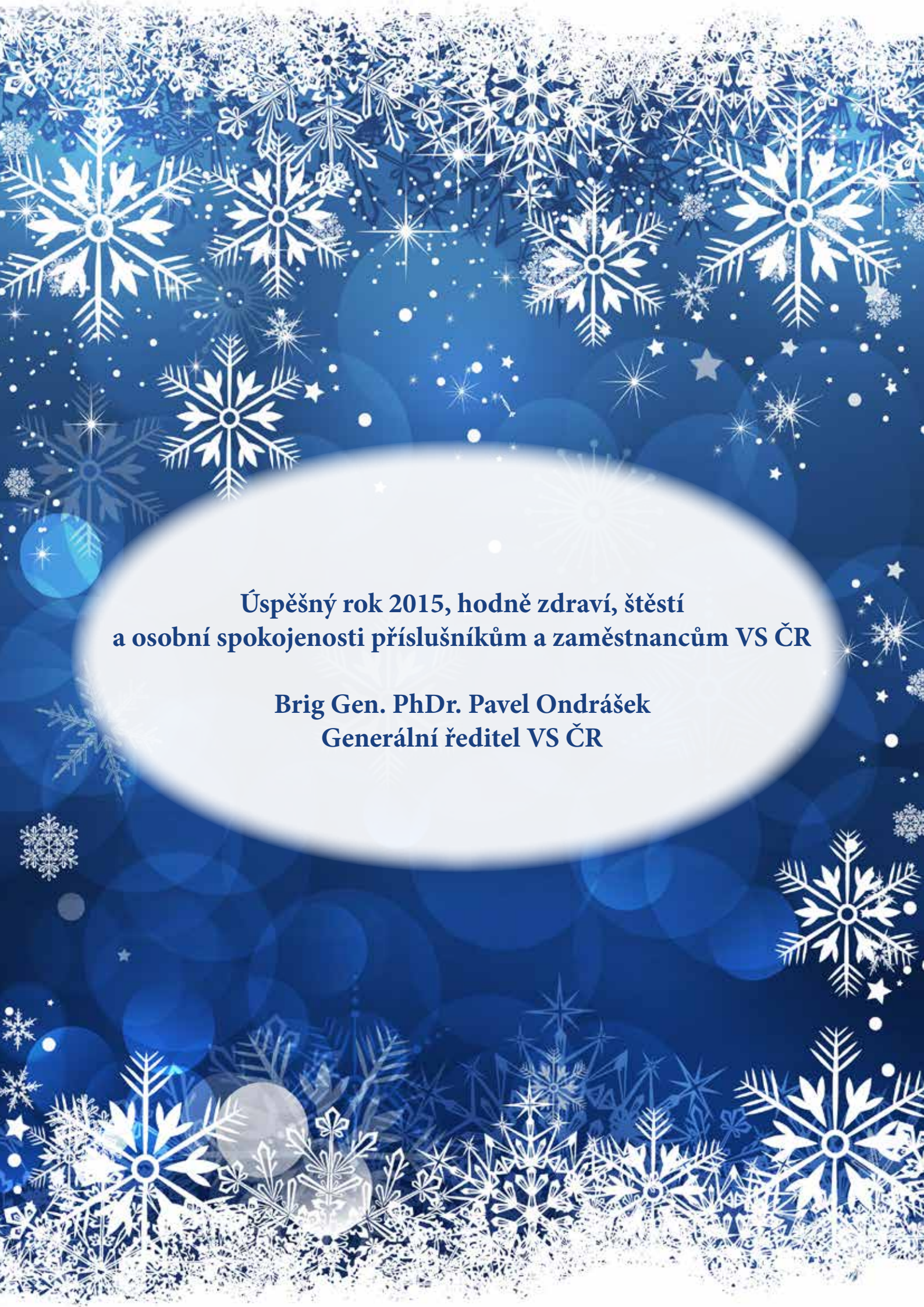
QUO VADIS POENA

Hála, J., Krell, W., Möller, E. (2014): Praha, Triton. ISBN 978-80-7387-779-8.

V první části monografie představuje Ewald Möller, čelný představitel společnosti Evangelisches Jugend- und Fürsorgewerk, unikátní německý projekt Menschen statt Mauern/Lidé místo zdí. Týmy zkušených a osobně angažovaných profesionálů v něm ve specializovaných výchovně terapeutických zařízeních komplexně působí na mladistvé delikventy s cílem zabránit jejich uvěznění s následnými negativními důsledky. Druhou, ústřední část předložené práce, tvoří Prolegomena k penologii z dílny Jaroslava Hála, psychologa s dlouholetou praxí ve Vězeňské službě České republiky a vysokoškolského učitele působícího na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Autor zde klade důraz na vybudování trivie Svědomí – Vina – Pokání, které na základě svých zkušeností považuje za spolehlivý základ pozitivních změn činností a osobnosti vězňů osob. Ve třetí části referuje Wolfgang Krell, předseda mezinárodní společnosti Europäisches Forum für angewandte Kriminalpolitik, a celoevropském projektu Bürger integrieren Bürger/Občané integrují občany. V tomto avantgardním společenském hnutí navštěvují vězněné spoluobčany dobrovolníci z různých sociálních vrstev, kteří do specifického vězeňského prostředí vnášejí realitu mimovězeňského, svobodného a demokratického světa. Celá publikace obsahuje tři jazykové verze (českou, anglickou a německou), což ji předurčuje také jako vhodný dárek zahraničním delegacím navštěvujícím česká vězeňská zařízení.

Cena publikace je 225 Kč.

Objednávky je možno zasílat ing. Evě Ježkové, vedoucí edičního a distribučního oddělení Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity (jezkova@zsf.jcu.cz).

**Úspěšný rok 2015, hodně zdraví, štěstí
a osobní spokojenosti příslušníkům a zaměstnancům VS ČR**

**Brig Gen. PhDr. Pavel Ondrášek
Generální ředitel VS ČR**